Ազգ

Azg
armenian daily

Փետրուար
5
Ուրբաթ
1993

օրաթերթ
Գ տարի, թիւ 20 (271)
գինը՝ 3ռ.
դասիչ 69149

Երեւան 375010
Հանրապետութեան 47

հեռ. 581841, ֆաքս 562941
տելեքս 243266 CPIRI SU

Չեչնիա-ՀՀ

Ջոխար Դուդաեւի անակնկալ այցը Երեւան

Երեկ Երեւան ժամանեց Չեչնիայի նախագահ Ջոխար Դուդաեւը: Այդ մասին մեր թերթի թղթակցին հայտնեցին Դուդաեւին մօտ կանգնած շրջանակներից: Մեզ նաեւ տեղեկացրին, թէ Դուդաեւի այցը կապուած է հայ-ադրբեջանական խնդրում նրա միջնորդական առաքելութեան հետ: Հայաստանի նախագահի մամուլի ծառայութեան ղեկավարը հաստատեց մեր տեղեկութիւնը եւ աւելացրեց, թէ Չեչնիայի նախագահի այցն անակնկալ էր: Մամուլի ծառայութեան ղեկավարը նաեւ նշեց, թէ Դուդաեւը հանդիպումներ է ունեցել կառավարութեան մի շարք պաշտօնյաների հետ: Դեռ պարզ չէ, թէ Չեչնիայի նախագահի այս այցը ինչպես կընդունվի Ռուսաստանում, հարեւան Ադրբեջանում եւ Վրաստանում, բայց ամենայն հաւանականութեամբ, այն որոշակի տեղաշարժ կմտցնի Հայաստանի եւ Չեչնիայի հարաբերութիւններում: ■

Պաշտօնական

Նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը ընդունեց ՀՌԱԿ-ի ներկայացուցիչներին

Փետրվարի 4-ին Հայաստանի Հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի նախաձեռնությամբ տեղի ունեցավ նրա եւ ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության անդամ, ՀՀ Գխ-ում ՀՌԱԿ պատգամավորական խմբակցության նախագահ Վիգեն Խաչատրյանի, նույն վարչության ու խմբակցության անդամներ Պետրոս Քացախյանի եւ Սամվել Սահակյանի հանդիպումը:

Հանրապետության նախագահը ՀՌԱԿ-ի ներկայացուցիչներին շարադրեց իր տեսակետներն ու մոտեցումները ՀՀ կառավարության կազմավորման կապակցությամբ, ներկայացնելով նաեւ առաջարկություններ:

ՀՌԱԿ-ի ներկայացուցիչներն ի գիտություն ընդունեցին հանրապետության նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի առաջարկությունները:

Նույն օրը ՀՀ նախագահն ընդունեց նաեւ խորհրդարանում ներկայացված ՀՅԴ, ՀՀՇ եւ ազգային խմբակցությունների ներկայացուցիչներին: Քննարկվեցին կառավարական ճգնաժամից դուրս գալու տարբերակները, յուրաքանչյուր կուսակցական խմբակցության առաջարկվեց, որ նրանք ներկայացնեն առաջարկներ կառավարության կազմի վերաբերյալ: ■

ՀՌԱԿ-ՀՅԴ հանդիպում

Փետրվարի 4-ին ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության գրասենյակում ՀՅԴ նախաձեռնությամբ տեղի ունեցավ ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանի, փոխատենապետ Կարեն Կոստանդյանի, վարչության անդամներ Վիգեն Խաչատրյանի եւ Պետրոս Քացախյանի հանդիպումը ՀՅԴ ԿԿ ներկայացուցիչներ Հրայր Կարապետյանի եւ Գագիկ Մկրտչյանի հետ:

Հանդիպման ընթացքում քննարկվեցին Հայաստանի ներքին քաղաքականության վերաբերող մի շարք հարցեր, մասնավորապես կառավարման համակարգի բարեփոխման հետ առնչվող խնդիրներ: ■

Այսօր, փետրվարի 4-ին, Մոսկվայում Նիգերիայի Ֆեդերատիվ Հանրապետության դեսպանատանը ՀՀ մշտական ներկայացուցիչ պրն Ֆ. Սամվելյանը եւ Ռուսաստանում Նիգերիայի արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Գիբրին Դադա Չինադեն ստորագրեցին արձանագրություն դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու մասին: Երկու կողմերն էլ նշեցին, որ ելնում են ՄԱԿ-ի Կանոնադրության սկզբունքներից եւ ցանկություն հայտնեցին զարգացնել ու ամրապնդել փոխշահավետ համագործակցությունը առեւտրի, կրթության եւ մշակույթի բնագավառներում: Արարողությանը մասնակցեցին նաեւ ՀՀ մշտական ներկայացուցչության պատասխանատու աշխատակիցներ Արամ Հարությունյանը եւ Վարդան Տողանյանը:

Բանդիտիզմ

ՎՐԱՍՏԱՆՈՒՄ ԿՈՂՈՊՏՎՈՒՄ ԵՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՎՏՈՇԱՐԱՍՅՈՒՆԵՐԸ, ՀԱՐՁԱԿՎՈՒՄ ՀԱՅ ՇԻՆԱՐԱՐՆԵՐԻ ՎՐԱ

Ավազակները թալանել են 75 ավտոբեռ եւ տարել 25 մեքենա

Փետրվարի լույս 3-ի գիշերը Վրաստանի տարածքում զինված հարձակման է ենթարկվել Հայաստանից Ռուսաստան ուղեւորվող 75 բեռնատարներից բաղկացած ավտոշարասյունը: Վրաստանի Հանրապետության ներքին գործերի նախարարության մամուլի կենտրոնի պետ Վալիկո Գոգոլաշվիլին հաստատեց, որ հարձակումը տեղի է ունեցել Ցխինվալի մատույցներում: Մասնավորապես, հաղորդեց նա «Սնարք»-ի թղթակցին, ավազակները թռնագրավել են ամբողջ բեռը եւ 25 մեքենա: Մնացած բեռնատարները ստիպված էին վերադառնալ Թբիլիսի: Գոգոլաշվիլու խոսքերով, տուժած վարորդներն օգնության խնդրանքով դիմել են Վրաստանի ՆԳՆ կից գույքի պահպանման գլխավոր վարչություն, որը կարողացավ կազմակերպել միայն մեկ բան. ուղեկցել անբեռ մեքենաները մինչեւ Հայաստանի սահմանը: Միաժամանակ վարչության պետ Գիվիկո Գոգոլաշվիլին մեծահոգաբար կարգադրեց, որ ուղեկցելու համար հայ վարորդներից ոչ մի վարձ չգանձվի:

Վրաստանի ՆԳՆ փորձում է կանխել հարձակումները

Միեւնույն ժամանակ Գոգոլաշվիլին «Սնարք»-ին հայտնեց, թե Հայաստանի հետ սահմանամերձ Վրաստանի Դմանիսիի շրջանը քրեական իրավիճակի տեսակետից ամենաանբարենպաստն է: Նրա խոսքերով, այստեղ շարունակում են գործել զինված հանցավոր խմբեր, որոնք եւ հարձակվում են Հայաստան ճանապարհվող ավտոտրանսպորտի վրա: Հայտնի է, որ Դմանիսիի շրջանով է անցնում այսօր միակ ավտոմայրուղին, որը շրջափակման մեջ գտնվող Հայաստանը կապում է արտաքին աշխարհի հետ: Գոգոլաշվիլիի խոսքերով, այդ հանգամանքը հանցավոր փաստակի սիրահարներին ձգում է դեպի ճանապարհը, որով Հայաստան են առաքվում հանրապետության համար այնքան անհրաժեշտ ժողսպառման եւ մարդասիրական բեռները: Դրա հետ մեկտեղ, մամուլի կենտրոնի ղեկավարը հաղորդեց, որ նման փաստերի դեմ պայքարը ուժեղացնելու համար Դմանիսիի շրջան է ուղարկվել Վրաստանի ՆԳՆ հատուկ բրիգադը:

Հարձակում հայ գազաշինարարների վրա

Փետրվարի 2-ին Թբիլիսիից ոչ հեռու գտնվող Նասախսարի ավանում անհայտ զինված անձինք հարձակվել են հայ շինարարների ջոկատի վրա, որոնք գազատարի նոր ճյուղ են կառուցում Հյուսիսային Օսիայից Հայաստան: Վրաստանի Հանրապետության ՆԳՆ մամուլի կենտրոնի տվյալներով, մեկ շինարար վիրավորվել է: Կողոպտվել է շինարարների ամսական աշխատավարձը՝ մոտ 900 հազար ռուբլի: Ուզում ենք հավատալ, որ Վրաստանի իշխանությունները ամեն ինչ կանեն վերջ տալու այդ ավազակություններին, ինչպես բազմիցս խոստացել են: ■

Աշխարհ

Արեւմուտքը Զաիրի նախագահից պահանջում է հանձնել իշխանությունը

Մ. Նահանգները, Ֆրանսիան եւ Բելգիան Զաիրի նախագահ Մոբուտուից պահանջեցին իշխանությունը փոխանցել իր հակառակորդ, անցումային կառավարության ղեկավար Չիսեկեդիին: Զինված բախումների ընթացքում հարյուրավոր մարդիկ էին զոհվել Կինշասայում:

ՄԱԿ-ը քննում է Սոմալի խաղաղապահ ուժեր ուղարկելու հարցը

ՄԱԿ-ի պաշտոնյաները քննարկում են մինչեւ այժմ ամենախոշոր խաղաղապահ ուժեր ուղարկելու Սոմալի, որտեղ նրանց պիտի տրվի օրինականություն հաստատելու իրավասություն: Ըստ Սոմալիում ՄԱԿ-ի բանագնացի, շուրջ 20 հազար բազմազգ զինվորներ կարող են փոխարինել 38 հազար ամերիկացի զինվորներին:

Եւրոպացիները մեղադրում են ԱՄՆ-ին

Մ. Նահանգների նախագահ Բիլ Քլինթոնի վարչախումբը արհամարհեց եւրոպացի միջնորդների այն մեղադրանքները, ըստ որի Մ. Նահանգները բավարար չափով չի գործում Բոսնիայում պատերազմն ավարտելու համար: Մ. Նահանգների պետքարտուղարությունը դարձյալ հրաժարվեց հաստատել Բոսնիան 10 էթնիկ շրջանների բաժանելու ծրագիրը:

Մ. Նահանգները կրճատում է ռազմական ծախսերը

Մ. Նահանգների պաշտպանության դեպարտամենտի պաշտոնյաների համաձայն, պաշտպանության քարտուղար Ասպինը ծովուժին հրահանգել է 3 միլիարդ, օդուժին՝ 2,8 եւ բանակին 2,5 միլիարդ դոլլարի կրճատումներ անել իրենց ծախսերից: Այդ կրճատումներն ուժի մեջ են մտնելու հոկտեմբերի 1-ից սկսվող բյուջետային տարում: Զինվորական պատասխանատուների համար վերոհիշյալ որոշումն անակնկալ չէր:

Չեչնիայում ձնահոսից մարդ է զոհվել

Չեչնիայի գյուղերից մեկում ձնահոսի հետեւանքով զոհվել է 10-ամյա մի աղջնակ եւ վիրավորվել է մի կին, Գրոզնիից հաղորդել է «Չեչեն-պրես» գործակալությունը: Ձնհալն սկսվելուց ի վեր լեռներում ակտիվացել են նաեւ այդ վայրերին բնորոշ սողքային երեւույթները: Հինգշաբթի օրը Գրոզնիում տեղի է ունեցել Չեչնիայի խորհրդարանի նիստ, որտեղ ընդունվել է տարերային աղետի հետեւանքները վերացնելու եւ տուժած բնակչությանն օգնելու ծրագիր:

Ձնահոսերի վտանգը վերացվել է

Պրիէլբրուսիեում, Կաբարդինա-Բալկարիայի տարածքում ձնահոսերի վտանգն ամբողջովին վերացվել է, հաղորդեց Տիրնաուզի արտակարգ իրավիճակների շտաբի նախագահ Մահմուդ Իսեեւը: Երեկ «ԻՏ»-ին տված հարցազրույցում նա ասաց, որ արդեն բացվել են Չեգետ լեռան լեռնադահուկային ուղիները, վերսկսվել է Տերսկոլ ավանի էլեկտրաէներգիայի մատակարարումը, «Չեգետ» եւ «Իտկոլ» հյուրանոցները ջեռուցվում են: ■

Հանդիպում

Ժիրայր Լիպարիտյան. «ԴԵՄԻՐԵԼԸ ԽՆԴՐԵՑ ՄԵՐ ԿԱՊԵՐԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼ ԱՌԱՆՑ ԴԻՎԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ»

Ինչպես տեղեկացրել էինք նախորդ համարում, փետրվարի 3-ին Հայաստանի նախագահի խորհրդական Ժիրայր Լիպարիտյանը լրագրողների հետ հանդիպման ընթացքում անդրադարձավ Թուրքիայի վարչապետ Դեմիրելի, փոխվարչապետ Ինյոնյուի, արտգործնախարար Չեթինի եւ Կովկասի հարցերով զբաղվող երկու թուրք դիվանագետների հետ ունեցած հանդիպումներին: Այցի արդյունքների մասին արդեն նշել ենք. Թուրքիան կշարունակի հացի մատակարարումը, (2000 տոննա ցորեն Էրզրումից արդեն ուղարկվել է Ախուրյան), աշխատանք է տարվում կանոնավորելու նաեւ Թուրքիայի տարածքով մարդասիրական օգնության կազմակերպման ուղղությամբ (այդ թվում մազութ, որը նրանք չեն համարում պատերազմում օգտագործվող ստրատեգիական միջոց), եւ նաեւ էլեկտրաէներգիայի մատակարարման պատրաստակամություն: Մամուլի ասուլիսից հետո պրն. Լիպարիտյանը սիրով համաձայնեց պատասխանել մեր հարցերին:

– Մամուլի ասուլիսում նշեցիք,

թէ հանդիպումների ընթացքում դիտողություններ եք արել Թուրքիայի քաղաքականության նկատմամբ: Ո՞րոնք էին դրանք:

– Լեռնային Ղարաբաղի հարցում մենք գտնում ենք, որ պետք է լինեն զինադադար առանց նախապայմանների: Բայց Թուրքիան կարեւորում է Ադրբեջանի տեսակետը՝ զինադադար նախապայմաններով: Մենք հիմնավորված բացատրեցինք, որ իրենց մոտեցումն այնքան էլ չեզոք չէ, ինչպես իրենք են կարծում: Եւ ցույց տվեցինք այդ մոտեցումների սխալ կողմերը:

►Տես էջ 2

Ճակատ

Ղարաբաղում եւ սահմաններում հանգիստ

Ինչպես երեկ տեղեկացանք ՀՀ պաշտպանության նախարարությունից, երեկ եւ նախորդ գիշեր իրադրությունը հայ-ադրբեջանական սահմանային գոտում համեմատաբար հանգիստ է եղել: ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերի շտաբից հայտնում են, որ ռազմական լուրջ գործողություններ Ղարաբաղի տարածքում նույնպես չեն արձանագրվել: Միայն փետրվարի 3-ին Ադրբեջանի Ֆիզուլու շրջանի տարածքից «Գրադ» կայանքներից հրետակոծվել է Հադրութ շրջկենտրոնը: Զոհեր եւ ավերածություններ չկան: Ըստ նույն աղբյուրների, Կուբաթլիի շրջանի տարածքից գնդակոծվել է նաեւ Լաչինի մարդասիրական միջանցքը: Գորիս-Լաչին-Ստեփանակերտ ճանապարհը գործում է անխափան: Իր հերթին Ադրբեջանը հայտնում է, թէ իբր երեկ եւ նախորդ գիշեր Ղարաբաղի տարածքից գնդակոծվել են Աղդամի շրջանի բնակավայրերը, իսկ Հայաստանի տարածքից՝ Գեդաբեկի շրջանի ադրբեջանական պաշտպանական դիրքերը: Ռազմական մասնագետների կարծիքով, անդորրը Ղարաբաղում եւ հայ-ադրբեջանական սահմանում առաջվա պես բացատրվում է վատ եղանակով եւ ձյան հաստ շերտով: ■

Լ. Ղարաբաղ

Դիակները մնում են մարտադաշտերում

Լեռնային Ղարաբաղի Մարտակերտի շրջանի հարավում եւ Ասկերանի շրջանի սահմանամերձ հայկական բնակավայրերի մատույցներում է գտնվում ադրբեջանցի զինվորների եւ սպաների մոտ 100 դիակ: Այդ մասին հաղորդեց ԼՂՀ ինքնապաշտպանության կոմիտեի նախագահ Սերժ Սարգսյանը: Նրա կարծիքով, Ադրբեջանի հրամանատարությունը չի ցանկանում հավաքել այդ դիակները, քանի որ զոհվածներին անվանելով «անհայտ կորածներ» կամ «դասալիքներ», նա փորձում է իր վրայից վերցնել պատասխանատվությունը զոհվածների հարազատների հանդեպ:

Ընդամենը, ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերի շտաբի տվյալներով, միայն հունվարին Լեռնային Ղարաբաղի արեւելյան շրջաններում տեղի ունեցած մարտերում ադրբեջանական բանակի կորուստները կազմել են ավելի քան 300 սպանված զինվոր եւ սպա: ■

digitised by A.R.A.R.@

Հանդիպում

Ժիրայր Լիպարիտյան. «ԴԵՄԻՐԵԼԸ ԽՆԴՐԵՑ ՄԵՐ ԿԱՊԵՐԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵԼ ԱՌԱՆՑ ԴԻՎԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ»

Սկիզբը էջ 1

Երկկողմ հարաբերությունների հարցը նրանք նույնպես կապեցին զինադադարի հետ, իսկ մենք ասացինք, որ չպետք է կապվի: Փաստորեն, նրանք իրենց մոտեցումը չեն փոխել: Խոսեցինք նաև շրջանային քաղաքականության մասին, որոնք են մեր և իրենց շահերը: Իմ կարծիքով, վարչապետի համար բավական օգտակար եղավ մեր դիտողությունները լսելը: Ընդհանուր եզրակացությունն այն էր, որ իրենք կվերանայեն, կվերաքննեն, թե արդյոք մեր դիտողությունների մեջ կա՞ն բաներ, որ ստիպված են ընդունել: Համաձայնվեցինք նաև, որ մենք էլ կքննարկենք իրենց դիտողությունները, և կշարունակենք շաբաթական մեկ անգամ հեռախոսային կապով ճշտել, թե արդյոք որևէ տեղաշարժ կա՞:

– Էլեկտրաէներգիայի ուղարկման հարցում կոնկրետ ժամկետներ չնշվեցի՞ն:

– Ոչ: Բայց մենք ասացինք, թե մեզ պետք է հիմա, և ոչ թե երկու ամիս հետո: Իսկ նրանց համար այժմ դրված է ոչ թե ժամկետի, այլ ներքին քաղաքական խնդրի հարցը: Նրանք օրերս պետք է քննարկեն և մեզ պատասխան տան: Ես հստակորեն ասացի, որ երկու ամիս անց մենք ուրիշ կերպ կլուծենք այդ հարցը:

– Մոսկվայում Թուրքիայի դեսպանը հայտարարել էր, թե Հայաստանի ատոմակայանի վերաբացումը մեծ անհանգստություն է առաջացրել Թուրքիայում: Վարչապետ Դեմիրելը որևէ կերպ իր վերաբերմունքը չարտահայտե՞ց:

– Այդ հարցն առանձին քննարկման նյութ չդարձավ և ուղղակի ձևով չշոշափվեց: Միայն ասվեց, որ իրենք տրամադրված են լուծել այդ հարցը և փաստորեն սկզբունքորեն դրական պատասխան են տալիս մեր նախագահի դիմումին:

– Թուրքիայից էլեկտրաէներգիայի ուղարկումը կապվում է նաև Ռուսաստանի միջնորդության հետ, վերջինս Թուրքիային կտրամադրի գազ, իսկ նա էլ Հայաստանին էլեկտրաէներգիա:

– Մեր խոսակցության մեջ այդպես չէր դրված հարցը: Մենք գիտենք, որ Թուրքիան հավելյալ էլեկտրաէներգիա է արտադրում և մենք ունենք դրա պահանջը: Դրա հետ կապված կա երկու հարց՝ քաղաքական որոշումը՝ ուզում են տալ, թե ոչ, և տեխնիկական լուծումը՝ թե որքան կարող են տալ:

Իրենք ասում են, թե՝ տեխնիկապես շատ չեն կարող տալ, քաղաքականապես ուզում են տալ: Բայց զորավոր ընդդիմություն կա, և հետո Ադրբեջանի ակտիվությունը...

– Ընդդիմության ճնշումն ինչ-որ կերպ երևո՞ւմ էր:

– Թերթերի մեջ, հեռուստատեսությամբ առկա էին այդ ելույթները: Օրինակ, նախկին վարչապետ Մեսութ Յըլմազը ելույթ ունեցավ, ադրբեջանցիների անունից ելույթներ եղան: Բայց ընդդիմությունից առավել զգալի էր կառավարության փորձը՝ խնդիրը ներկայացնել հավասարակշռված: Վարչապետ Դեմիրելը մեզ հետ հանդիպելուց առաջ մամուլի ասուլիս տվեց իր այցելության մասին և խոսելով շրջանի մասին, նշեց, թե իրենք չեն կարող անտարբեր մնալ Հայաստանի ներկա վիճակի և կարիքների նկատմամբ: Իմ կարծիքով, նա փորձեց իր ժողովրդին բացատրել, թե ինչո՞ւ պետք է լինի դրական պատասխան: Հատուկ փորձ չեղավ մեզ այլ կերպ ներկայացնելու: Բայց մեզ համար պարզ էր, Ադրբեջանը համաձայն չէր, որ Թուրքիան մեզ որևէ բան տա: Ու չգիտեմ, թե երբ Յըլմազը վարչապետ լիներ, այդ պետք է ասեր, թե ոչ, բայց ընդդիմության գործն է միշտ տարաձայնություն ունենալ կառավարության հետ:

– Այդ դեպքում ի՞նչն է ստիպում Թուրքիային, որ անտեսելով Ադրբեջանի և ընդդիմության կարծիքը, օգնության ձեռք մեկնի Հայաստանին: Դա ողորմության ժե՞ստ է...

– Ոչ: Ես կարծում եմ, որ իրենք օբյեկտիվ պատճառներ ունեն: Կարող եմ խոսել դրսի ճնշման մասին, դա կա և իրենք զգում են: Բայց ես կարծում եմ, որ իրենք իրենց հիմնական շահը տեսնում են շրջանի կայունության մեջ: Այն, որ Կովկասի երեք հանրապետությունների հետ իրենք նորմալ հարաբերություններ պետք է ունենան: Պատճառները տարբեր են և բխում են իրենց շահերից: Նրանց համար լուրջ է այն համոզումը, որ անկայունությունը հանրապետությունների միջև իրենց համար օգտակար չէ: Եվ երբ իրենք ուզում են տարածաշրջանի մեջ ինչ-որ դեր ստանձնել, ապա չեն կարող, երբ թշնամաբար տրամադրվեն որևէ մեկի հանդեպ: Այսօր Հայաստանին չօգնելը կնշանակի թշնամական վերաբերմունք:

– Եվրոպական տնտեսական խորհուրդ մտնելու հարց էլ կա:

– Այո, հիմա Դեմիրելը պետք է մեկնի Ֆրանսիա և հանդիպի Միտերանին: Ուզում է Եվրոպական շուկա մտնել, որն այնքան էլ հեշտ բան չէ, մանավանդ Թուրքիայի համար: Եվրոպան շատ տարօրինակ կնայի Թուրքիային, երբ Հայաստանին օժանդակություն ցույց չտալով նա փորձի Եվրոպական շուկա մտնել:

– Իսկ որևէ առաջխաղացում կա՞ դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու հարցում:

– Մեր վերջին հանդիպման ընթացքում նշվեց, որ դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու մասին արձանագրության տեքստը շատ մոտ է համաձայնեցված լինելուն: Այժմ շատ քիչ տարբերություն է մնացել: Թուրքական կողմը հավաստիացրեց, թե այդ տարբերությունն էլ չի մնա մի քանի ժամ խորհրդակցություններից հետո: Նրանց համար կարևորն այդ հարաբերությունները կայունացված կացության մեջ սկսելն է: Որովհետև ասում են, թե երբ կայունություն չկա, զինվորական գործողությունները միշտ արգելք պետք է հանդիսանան դիվանագիտական հարաբերությունների համար: Վարչապետ Դեմիրելը համենայն դեպս խնդրեց, որ մեր հարաբերությունները այս ձևով շարունակենք: Եվ երբ ինչ-որ հարց կա, տեղեկացվի առանց դիվանագիտական հարաբերությունների հաստատումը հաշվի առնելու: Նրանց կարծիքով, ավելի վատ կլինի, երբ դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելուց հետո ինչ-որ ռազմական գործողությունների հետևանքով ստիպված լինեն կտրել այդ կապերը: Մեր կարծիքով, հարաբերությունների հաստատումը ոչ միայն կդյուրացնի շրջանի մեջ իրար նկատմամբ վստահությունը, այլև ուղղակի ձևով կնպաստի Լեռնային Ղարաբաղի հարցի լուծմանը: Իրենք ասացին, թե երբ զինադադար լինի, հաջորդ օրն իսկ կհաստատեն այդ հարաբերությունները:

– Իսկ զինադադարի համար Թուրքիան ինչ-որ տարբերակ առաջարկո՞ւմ է:

– Իրենք մոտավորապես համոզված էին, որ Ադրբեջանի նախապայմանները արդար էին: Իսկ մենք ցույց տվեցինք, որ այդ պայմանները իրականության մեջ զինադադարը ձախողելու փորձեր էին: Այդ նախապայմաններով Ադրբեջանը կարող է նկատի ունենալ միայն զինված լուծումը:

– Լեռնային Ղարաբաղի հարցի լուծման հարցում թուրքերն ունեին ադրբեջանցիների առաջարկներից զանազանվող տարբերակնե՞ր:

– Վերջնական լուծման մասին խոսք չգնաց: Բայց համաձայնվեցինք, որ հիմնական հարցը պետք է լուծել Մինսկի խորհրդաժողովի շրջանակներում:

– Այժմ շատ է խոսվում շրջանում Հայաստանի վարած սխալ քաղաքականության մասին: Դուք, մասնակից եք այդ քաղաքականությանը, և այդ իմաստով ինչպե՞ս եք գնահատում հայ-թուրքական հարաբերությունների անցած փուլը և ձեր անձի դերը դրանց մեջ:

– Այդ առթիվ մի քանի բան կա ասելու: Մենք նոր ենք պետություն դարձել և նոր ենք սկսել քաղաքականություն մշակել Թուրքիայի նկատմամբ: Որևէ անձից անկախ, նախագահի և պետության քաղաքականությունն այն է, որ ընդհանրապես հարևանների հետ նորմալ հարաբերություններ պետք է լինեն, և տարաձայնությունները պետք է լուծվեն խաղաղ միջոցներով: Թուրքիայի հետ հարաբերությունները շատ բարդ են, շատ դժվար են: Իրանի հետ այլ են, Վրաստանի հետ մի քիչ ուրիշ, Ադրբեջանի հետ տարբեր: Հարցն այն է, որ այժմ նոր փուլ ենք մտել, և արդեն ունենք մեր խորին հարաբերությունները և Ադրբեջանի կողմից դրված դժվարությունները: Ինչ վերաբերում է իմ անձին, ես պատմաբան եմ և Միջին Արևելքի մասնագետ: Թուրքիան ճանաչում եմ, թուրքերեն գիտեմ: Այնպես որ, կարողություններ ունեմ, որոնք կարող եմ ներկայացնել այս քաղաքականության մեջ: Այլ է, որ պետությունը քաղաքականություն ունի, որն իմ կարծիքով ճիշտ է: Երբ ինձ նախագահը հանձնարարի զբաղվել այլ երկրներով, կզբաղվեմ Իրանով կամ Ադրբեջանով: Այսինքն, հարցն այն չէ, թե ես ինչ-որ առանձին քաղաքականություն եմ ունեցել և բերել եմ մի տեղ, ուր պետք չէր: Այստեղ կա ընտրված նախագահ, որի քաղաքականությանը ես մասնակից եմ:

– Իսկ հնարավո՞ր է, որ գա մի պահ, երբ Հայաստանը զիջումներ անի Թուրքիային, հանուն մեր հարաբերությունների:

– Ես մինչև հիմա չեմ տեսել այդ պահը, ոչ էլ կարող եմ պատկերացնել, որ նման բան կլինի: Բարիդրացիության հասկացությունը պետք է հիմնվի երկուստեք հասկացողության վրա: Երբ մենք ինչ-որ զիջումներ պիտի անենք, դա այլևս բարիդրացիական չի լինի: Թուրքիան մեզնից խոշոր պետություն է, որի հետ կարող ենք դյուրացնել մեր հարաբերությունները: Բայց ի վերջո մենք էլ պետություն ենք և բացի իրավահավասարությունից, ունենք նաև մեր շահերը և այդ շահերը զիջելով չէ, որ Թուրքիայի հետ պետք է լավ կապեր հաստատենք: Իրար պետք է վստահենք որպես հարևան պետություններ և հարգենք մեկմեկու շահերը: Երբ հակասական են այդ շահերը, արդեն բարիդրացիություն չի լինի: Բայց նախ պետք է խորանալ այդ շահերի մեջ, տեսնելու համար հակասական են, թե ոչ: Մենք կարծում ենք, որ կարող են այդ շահերը տարբեր լինել, բայց ոչ հակասական:

– Իսկ ինչպիսի՞ն պետք է լինի մեր արտաքին քաղաքականությունը՝ արևմտամե՞տ, թե արևելամետ:

– Մեր արտաքին քաղաքականությունը պետք է հիմնվի հետևյալ սկզբունքի վրա, որ բացի հարևանների հետ նորմալ հարաբերություններից, մենք պետք է հաշվի առնենք մեր հարևան պետությունների և այլ շահագրգռված պետությունների օրինական շահերը, որն իրավունք չի տա նրանց գերիշխանություն բանեցնել: Մենք հատուկ այս կամ այն քաղաքականությանը չպետք է հետևենք, մենք պետք է ընտրենք մեր քաղաքականությունը, որը պետք է պայմանավորվի մեր աշխարհագրությամբ, մեր կարողություններով և հարևան երկրների օրինական շահերով: Երբ որևէ մեկն անցնի, մենք կփորձենք հավասարակշռել:

Երբ մենք նորմալացնենք մեր կապերը Թուրքիայի հետ, պիտի շարունակենք նաև Ռուսաստանի հետ կապերը, որոնք թերևս ավելին լինեն, քան Թուրքիայի և Իրանի հետ: Բայց երբ Վրաստանի դեպքերը շարունակվեն, կարող են Իրանի հետ այդ կապերն ավելի զարգանալ, քան Ռուսաստանի հետ: Այսինքն, մեր դժվարություններին պետք է մենք պատասխան տանք, և մենք անենք ընտրությունը: Անկախությունն այդ է նշանակում: Անկախությունը չի նշանակում տնտեսական և ռազմավարական այնպիսի ինքնաբավություն ունենալ, որ բոլոր հարևանների երեսին թքես ու անցնես: Անկախությունը նշանակում է ունենալ այնքան ժողովրդավարություն, որ քո դժվարությունները դու լուծես և երբ տկար ես ուրիշների նկատմամբ, ընտրությունները դու անես՝ ժողովրդի շահերը պաշտպանելով:

Հարցազրույցը վարեց
ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆԸ

Շարունակվում է գազի մուտքը Հայաստան: Ինչպես հաղորդեցին ՀՀ կառավարության մամուլի ծառայությունից, ժամանակավոր գազատարով Հայաստան առաքվող գազի ծավալը 3 մլն. խորանարդ մետրից քիչ ավելի է, ինչը գերազանցում է նախորդ երկու օրվա ընթացքում առաքվող գազի ծավալը: Գազի նման ծավալի դեպքում փետրվարի 4-ի երեկոյան այն կկազմի 3,4 մլն. խորանարդ մետր: **ՆՏ**

ՀՀ-ԼՂՀ

Հետագա համագործակցության ուղիները

Ավարտվեց Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության պաշտպանության պետական կոմիտեի նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանի Երևան կատարած աշխատանքային այցելությունը: Հայաստանի կառավարության անդամների, մի շարք նախարարությունների և գերատեսչությունների ղեկավարների հետ հանդիպումների ընթացքում քննարկվեցին Ղարաբաղին ֆինանսատնտեսական օգնություն ցուցաբերելու, ինչպես նաև երկու հանրապետությունների միջև տնտեսական, առևտրական և մշակութային կապերն ամրապնդելու հարցերը:

«Չնայած Հայաստանում ստեղծված ծանրագույն իրավիճակին, այդ հանրապետության ղեկավարությունը ամբողջությամբ աջակցել է մեր բոլոր առաջարկություններին և պատրաստակամություն է հայտնել լուրջ աջակցություն ցուցաբերել ԼՂՀ-ին, որը նույնպես գտնվում է բարդ իրավիճակում շրջանում շարունակվող ռազմական գործողությունների պատճառով», Ստեփանակերտ վերադառնալուց հետո Ղարաբաղի «Նորություններ» գործակալության թղթակցին տված հարցազրույցում ասաց Ռոբերտ Քոչարյանը:

ԼՂՀ պաշտպանության պետկոմիտեի նախագահի և ՀՀ նախագահ Լևոն Տեր-Պետրոսյանի զրույցի ընթացքում ուշադրության կենտրոնում էին ղարաբաղյան կոնֆլիկտի քաղաքական լուծման և շրջանում իրավիճակի կայունացման հարցերը: ■

Ադրբեջանի պատվիրակությունը կայցելի Եգիպտոս: Փետրվարի սկզբներին Եգիպտոս կայցելի Ադրբեջանի պատվիրակությունը, որը կգլխավորի նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյը: **Սնարք**

Բաքու

Ռուսական սահմանապահները կմնան միայն Գեյտափում

Ադրբեջանի ազգային անվտանգության նախարարության սահմանապահ զորքերի վարչությունը մինչև փետրվարի վերջը պետք է Ռուսաստանի զորքերից վերցնի և իր պահպանության տակ առնի սահմանի հարավային ողջ տեղամասը: Խոսելով այս մասին, վարչության պետ գեներալ Ի. Ալլահվերդիևը ընդգծել է, որ հունվարի 14-ից արդեն սկսվել են Լենքորանի սահմանապահ ջոկատն իրենց ենթակայության տակ վերցնելու աշխատանքները: Այսպիսով, մոտ ժամանակներս ռուսական սահմանապահներ կմնան միայն Գեյտափում: Հիշեցնենք, որ 1992 թ. հոկտեմբերի 6-ին սահմանապահների կարգավիճակի և նրանց դուրս բերման մեխանիզմի մասին» արձանագրության համաձայն, Ադրբեջանի տարածքից ռուսական սահմանապահ զորքերը նախատեսվում է ամբողջովին դուրս հանել մինչև այս տարվա օգոստոս ամիսը:

Թոֆիկ Ղասիմովը մեկնեց Պակիստան

Ադրբեջանի արտգործնախարար Թոֆիկ Ղասիմովը փետրվարի 4-ին Պակիստան մեկնեց մասնակցելու Տնտեսական համագործակցության կազմակերպության հերթական նստաշրջանին: Կազմակերպության մեջ են մտնում Պակիստանը, Իրանը, Թուրքիան, Ադրբեջանը, Ղազախստանը, Ուզբեկստանը, Ղրղզստանը և Թուրքմենստանը: Ինչպես «ԻՖ»-ին հայտնեցին Ադրբեջանի ԱԳՆ-ում, խորհրդակցության ավարտից հետո, փետրվարի 8-ին սկսվելու է Թ. Ղասիմովի պաշտոնական այցը Պակիստանում: Ենթադրվում է քննարկել առևտրատնտեսական համագործակցության, մշակութային կապերի, լրատվության փոխանակման հարցեր:

Էլչիբեյը տարվա ամենաճանաչված քաղաքագետն է

Հունվար ամսին Բաքվի սոցիոլոգիական ղեկավարման և քաղաքագիտության ինստիտուտի սոցիոլոգիական հետազոտությունների «Սորգու» կենտրոնը Բաքու և Սումգայիթ քաղաքներում արագ հարցում է անցկացրել: Այս հարցման արդյունքներով Էլչիբեյին նախապատվություն է տվել հարցվողների 23,4 տոկոսը: Ընդ որում դրանց 39 տոկոսը ընդգծել է նրա դեմոկրատիզմը, 32,93 տոկոսը կոնստրուկտիվությունը, 32,2-ը՝ անկեղծությունը, 31,7-ը՝ բարությունը, որը նրան ժողովրդական ճանաչում է բերել: Առավել ճանաչված քաղաքագետների հնգյակի մեջ են մտել նաև Իսկանդեր Համիդովը՝ 21,1, Էթիբար Մամեդովը՝ 13,6, Հեյդար Ալիևը՝ 11,9, Ռահիմ Ղազիևը՝ 11,3 տոկոս:

Վրաստանի քաղաքագետները Շևարդնաձեի Բաքու կատարած այցի մասին

Վրաստանի քաղաքագետների գնահատականով, այս այցելությունն ապացույց է այն բանի, որ պաշտոնական Թբիլիսին արտաքին քաղաքականության մեջ առաջնությունը տալիս է մերձավոր հարևանների հետ փոխհարաբերություններին: Նրանք Վրաստանի դիվանագիտական ակտիվությունը որակում են իբրև իր համար առաջնային աշխարհաքաղաքական տարածության մեջ ինքնահաստատվելու և, այսպես ասած, միջազգային թիկունք ստեղծելու ձգտում, ինչին կարող է ծառայել Թուրքիայի և Իրանի հետ պայմանագրերի ստորագրումը: Քաղաքագետները կարծում են, որ մոտ ժամանակներս պետք է սպասել «մեծ պայմանագրերի» ստորագրում Հայաստանի և Ռուսաստանի հետ: **ՆՏ**

Հանցագործությունների աճ Ադրբեջանում

1992 թ. Ադրբեջանում արձանագրվել է 22450 հանցագործություն, որը 1991 թ. տվյալներից 43,5 տոկոսով ավելի է: Փորձագետները քրեածին իրադրության բարդացումը կապում են սոցիալ-տնտեսական վիճակի վատթարացման և հանրապետության տարածքում շարունակվող պատերազմի հետ: **Սնարք**

digitised by A.R.A.R.@

Բոստոն

ԹՈՒՐԳՈՒՏ ՕԶԱԼԸ ՀԱՐՎԱՐԴՈՒՄ

Թուրքիայի «բարեկիրթ» նախագահը

Երեքշաբթի օրը, փետրվարի 2-ին Բոստոնի Հարվարդ համալսարանի Ջոն Քենեդի դիվանագիտական դպրոցի սրահում ելույթ ունեցավ Թուրքիայի նախագահ Թուրգութ Օզալը, որը քուժելու նպատակով գտնվում էր Մ. Նահանգներում: Համալսարանը շրջապատվել էր շուրջ 200 ոստիկաններով եւ գաղտնի գործակալներով, որովհետեւ հույները, քրդերը եւ հայերը ցույցեր էին կազմակերպել նախագահի եւ նրա երկրի դեմ:

Նախագահ Օզալը կոտրտված անգլերենով, վարպագույն երանգներով ներկայացրեց Թուրքիայի ներկա արտաքին քաղաքականությունը, հատկապես նախկին Խ. Միության հանրապետությունների հանդեպ Թուրքիայի «նպաստավոր» աշխարհագրական դիրքը նկատեց որպես խաչմերուկ Ասիայի, Եվրոպայի եւ Աֆրիկայի միջեւ: «Կովկասում շատ փոփոխություններ կարող են լինել, պայքարյունավտանգ շրջան է», ասաց նա, ակնարկելով Վրաստանի ներքին խնդիրներն ու հայ-ադրբեջանական հակամարտությունը: «Պետք է օգտագործենք ժողովրդավարությունը եւ տնտեսությունը խաղաղության հասնելու համար», ասաց Օզալը եւ շեշտեց Թուրքիայի մշակութային եւ հաղորդակցական միջոցների բարենպաստ դերը նախկին Խ. Միության քրքալեզու հանրապետությունների համար:

Նախագահ Օզալը անդրադարձավ նաեւ Իրաքի, Սերբիայի, Սեւծովյան տնտեսական համագործակցության եւ թուրք-ամերիկյան վաղեմի ավանդույթներ ունեցող հարաբերությունների հարցերին:

Սրահում ներկա գտնվող հայերը անհամբեր սպասում էին հարց ու պատասխանի պահին: Սակայն ներկաներից միայն չորս հոգու առիթ ներկայացավ հարց տալու, որոնցից առաջին երկուսը հայեր էին:

Նենսի Նաջարյան. Բարի երեկո, նախագահ Օզալ, շնորհակալություն եմ հայտնում այն բանի համար, որ այցելեցիք Հարվարդ եւ ելույթ ունեցաք: Ես ամերիկացի եմ, նոր եմ Հայաստանից վերադարձել 10-ամսյա գործուղումից, որ աշխատում էի Ամերիկայի կառավարության համար: Ես աշխատում էի մի հարկաբաժնում, որ ջերմաստիճանը 14 էր, որովհետեւ տաքություն չկար, տաք ջուր չկար, էլեկտրաէներգիա չկար Հայաստանի դրացիների կողմից պարտադրված շրջափակման պատճառով, եւ այս ամենը 21-րդ դարի շեմին: Որպես Հայաստանի հարեւան եւ նրա կենսական կարը նավահանգիստների հետ, դուք պատրա՞ստ եք Թուրքիայի կառավարության կողմից փստահեցնել, թե դիտի ապահովվի մարդասիրական օգնության եւ ուժանյութերի անարգելք ճանապարհ ձեր տարածքով դեպի Հայաստան:

Օզալ. Մենք ճանաչել ենք բոլոր հանրապետությունների անկախությունը, ներառյալ Հայաստանինը: Կարող եք նկատել նաեւ, որ մեր նախաձեռնած Սեւծովյան տնտեսական համագործակցության ծրագրին մաս են կազմում թե Հայաստանը եւ թե Ադրբեջանը: Հայաստանի նախագահ Տեր-Պետրոսյանը Թուրքիա եկավ եւ ստորագրեց համաձայնագիրը: Դժբախտությունը սակայն Հայաստանի ու Ադրբեջանի միջեւ եղած ընդհարումն է, եւ ոչ թե Թուրքիայի եւ Հայաստանի: Թուրքիան նույնիսկ նկատի է առնում, որ Հայաստանի հետ լավ հարաբերությունները կնպաստեին, որ սփյուռքի հայերը Թուրքիայի դեմ չաշխատեն. սա է մեր նպատակը:

Սակայն Հայաստանի եւ Ադրբեջանի խնդիրները երբեմն դժվարացնում են որոշ հարցերի լուծումը: Ինչո՞ւ: Մենք մոտավորապես 4 միլիոն ադրբեջանցի քաղաքացիներ ունենք մեր երկրում: Նրանք մեծ կշիռ ունեն Թուրքիայում: Երկրորդ, հակառակ հայ-ադրբեջանական կնճիռներին, մենք Հայաստանին տվել ենք, կարծեմ անվճար, 50 հազար տոննա ցորեն: Դա ադրբեջանցիների կողմից լավ չընդունվեց. մեզ ասում էին ինչո՞ւ եք մեր թշնամիներին օգնում: Մենք որոշել ենք, իմ առաջարկով, էլեկտրականություն տալ Ադրբեջանին, ներողություն, Հայաստանին, որովհետեւ նա մեր անմիջական հարեւանն է: Նորից Թուրքիայում խլրտումներ եղան. ինչո՞ւ եք այդպիսի բան անում, դա մեզ համար վնասակար է: Սակայն ես վստահ եմ եւ հավատում եմ, թե առաջին բանը, որ պետք է լուծում գտնի, իմ կարծիքով, Ադրբեջանի եւ Հայաստանի միջեւ խնդիրն է: Կարծում եմ, երկու երկրներին էլ վնաս է պատճառում այս պայքարը, երկու երկրների ժողովուրդներն էլ տառապում են: Սակայն շատ դժվար է, որովհետեւ այն գալիս է պատմությունից: Ես խոսել եմ Ադրբեջանի նախագահի հետ եւ ասել նրան, թե դու պետք է լավ հարաբերություններ ունենաս Հայաստանի հետ. ինչո՞ւ, շատ պարզ է. եթե դու իմ ասածն անես, Կենտրոնական Ասիայից նավթի խողովակներ, գազի խողովակներ կգան Կասպից ծով, դեպի Ադրբեջան, մի փոքր մասն էլ կանցնի Հայաստանով եւ Նախիջեւանով, որ Ադրբեջանի մասն է, այնտեղից՝ Թուրքիա: Այս ձեւով դու տնտեսական աճ կապրես, դա նշանակում է, թե Կենտրոնական Ասիայի երկրները Թուրքիայի միջոցով կկապվեն Եվրոպայի հետ: Դրանից դու շատ առավելություններ կունենաս:

Երբեմն շատ դժվար է բացատրել, սակայն մեր ձեռքից եկածը կանենք Ադրբեջանի եւ Հայաստանի միջեւ խնդիրը լուծելու: Գիտեմ, թե ինչ վիճակ է Հայաստանում, գիտեմ նաեւ, թե ինչ վիճակ է Վրաստանում, դժբախտաբար...

Նենսի. Ներողություն, պրն. Օզալ, նախկին Խ. Միության հանրապետություններից չկա մեկը, որ Հայաստանի վիճակում լինի: Վրաստանի հետ համեմատելը ճիշտ չէ, Հայաստանը քաղաքացիական պատերազմի մեջ չէ:

Օզալ. Դու տեսե՞լ ես Վրաստանը:

Նենսի. Ես բացասական ոչինչ չասացի Վրաստանի մասին, պարզապես պետք չէ համեմատել:

Օզալ. Կարծեմ հստակ ասացի, թե մենք ձգտում ենք լուծել Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ խնդիրը, նմանապես աշխատում ենք օգնել նախկին Խ. Միության բոլոր հանրապետություններին...

Դոկտ. Արմեն Դեմիրճյան, *Մեծն Բոստոնի ՌԱԳ ակումբի ատենապետ*. Պրն. Օզալ, դուք ասացիք, թե քաջալերում եք նյութական ներդրումները Թուրքիայում: Ամերիկացի հայեր կային, որոնք ձգտում էին Թուրքիայի տարածքով Հայաստանից երկաթուղի կառուցել դեպի որեւէ թուրքական նավահանգիստ: Ի վերջո, դուք չեղյալ հայտարարեցիք այդ ծրագիրը: Ի՞նչ կարծիքի եք:

Օզալ. Ես համաձայն եմ, որ ոչ միայն այդ երկաթուղին բացվի, այլեւ բոլոր հարեւանների հետ նույնը լինի: Սակայն դուք պետք է գիտակցեք, որ Թուրքիայում 4 միլիոն էթնիկ ադրբեջանցիներ կան, որոնք ճնշում են գործադրում մեր կառավարության վրա: Պատասխանն ամբողջացնելու համար ասեմ, մենք չենք դադարեցնի մարդասիրական օգնությունը Հայաստանին:

Հետո հարցեր եղան նաեւ Կիպրոսի եւ Եփրատ ու Տիգրիս գետերի ջրերի օգտագործման մասին: Ներկաները հանդիպումից հեռացան այն համոզմամբ, թե Թուրքիայի նախագահը Հարվարդ էր եկել պաշտպանելու ոչ միայն իր երկրի բարեհամբավությունները, այլեւ ցուցադրելու իր բարեխիղճ հոգին, մինչ դրսում ցուցարար հայերը պահանջում էին վերացնել Հայաստանի շրջափակումը: ■

Թուրք մամուլ

Հայաստանը աշխարհը ոտքի հանեց

Թուրքական «Սաբահ» օրաթերթում քաջ ծանոթ լրագրող Մեհմեդ Ալի Բիրանդը «Հայաստանը աշխարհը ոտքի հանեց» վերնագրով մի հոդված է ստորագրել, որտեղ անդրադառնում է Հայաստանի վիճակին: Բիրանդը հիշեցնում է, որ գազամուղի պայթյունի պատճառով Հայաստանը զրկվել է այն վերջին բնական գազից, որը թուրքմենններն են տալիս:

Մ. Ալի Բիրանդը գրում է. «Այժմ Հայաստանը ոտքի է հանել սփյուռքն ու իր բարեկամ արեւմտյան պետություններին: Հարյուր հազարավոր տոննա օգնության ապրանքներ գնացքներով ու նավերով Երեւան պետք է տեղափոխվեն, բայց կարեւորն այդ օժանդակության Հայաստան հասնելն է եւ դրա միակ ճանապարհն էլ անպայման Թուրքիայով է անցնում: Հենց դրա համար էլ օտար երկրները սկսել են միջամտել: Վաշինգտոնն ու Փարիզը պատրաստ են մարդասիրական օգնության միջանցքի թույլտվություն են խնդրել Թուրքիայից: Դեմիրելի կառավարությունը նախ վարանեց, այնուհետեւ ճնշումներն ուժեղացան: Ֆրանսիայի արտգործնախարարի նամակը, դրանից հետո ամերիկացիների միջամտությունը եւ այսպես զանազան քայլեր սկսեցին բախել Անկարայի դուռը:

Ֆրանսիան մասնավորապես ցանկանում է, որ Սամսունի վրայով նավը ուղարկվի Հայաստան, խոստանալով, որ այդ նավը միայն էլեկտրաէներգիայի արտադրության նպատակով է օգտագործվելու: Ադրբեջանցիներին չնեղացնելու համար Թուրքիան ուզում է միջամուխ լինել այդ օժանդակությանը եւ մինչեւ այսօր մի քանի անհիմն պատասխաններով փորձեց դուրս գալ այս վիճակից, մինչեւ որ անակնկալ մի հեռախոսազանգ եկավ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանից, որը փնտրում էր Դեմիրելին: Լեւոն Տեր-Պետրոսյանն ասում էր, թե շատ նեղ կացության մեջ են եւ թե խոստացված էլեկտրաէներգիան պետք է տրվի: Նա բացեիբաց խնդրում էր. «Մեզ այս վիճակում մի թողեք»: Այնուհետեւ նախագահն Անկարա ուղարկեց իր երկու ներկայացուցիչներին: Դեմիրելին ուրիշ բան չէր մնում, եթե ոչ ասել. «Մեր նպատակը Հայաստանը դեպի մահ հրելը չէ, մենք մեր ձեռքից եկածը պիտի անենք»:

Մ. Ալի Բիրանդը նշում է, որ Ադրբեջանի պատճառով Թուրքիան երկու մղկիտների արանքում է մնացել: Բաքվին չվշտացնելու համար շփումներ է հաստատել Էլչիբեյի հետ: Նրա կարծիքն է հարցվել: Էլչիբեյը նախապես չէր առարկել գործի օժանդակությանը, սակայն այս անգամ վիճակն այլ է:

«Հայերի դեմ մեր միակ զենքը շրջափակումն է: Մենք նրանց զինվորական տեսանկյունից չկարողացանք ծնկի բերել, որովհետեւ ոչ բավականաչափ զինվոր ունենք, ոչ էլ զենք ու զինամթերք: Մեր միակ ազդու ճնշումը տնտեսական շրջափակումն է: Եթե այդ շրջափակումն էլ վերացնեն, այդ դեպքում Ղարաբաղի պատերազմը կձգվի եւ որեւէ արդյունքի չենք կարող հասնել», պատասխանել է Էլչիբեյը:

Էլչիբեյն իր տրամադրության մեջ իրավացի է, միայն թե մյուս կողմից էլ Արեւմուտքի ճնշումները կան մարդասիրական օգնության գծով: Վարչապետ Դեմիրելի տեսակետը հետեւյալն է. «Չվշտացնենք ազերի մեր բարեկամներին, բայց ամբողջ աշխարհն էլ մեր դեմ չհանենք»:

«Այո, բայց ինչպե՞ս է լինելու դա: Երբ հայերը Ղարաբաղում իրենց ընթացքը փոխեն, Թուրքիան անմիջապես գործի է անցնելու եւ օգնության դռները մինչեւ վերջ բացելու է: Իսկ եթե դա չլինի, այդ դեպքում շրջանը հղի է ծայր աստիճան կարեւոր զարգացումներով: Էլչիբեյն ու Տեր-Պետրոսյանը իշխանությունը կորցնելու են»:

Ալի Բիրանդը հետեւյալ տողերով է եզրափակում իր հոդվածը. «Այս հարցը միայն մարդասիրական առվտրական օգնություն չհամարենք: Հետեւանքները խորը հետքեր են բողնելու»: ■

Բրյուսել

Հայաստանը մասնակցում է Եվրոպական էներգետիկական խարտիայի համաժողովին

Ինչպես հայտնեց ՀՀ էներգետիկայի նախարարության արտաքին տնտեսական կապերի եւ տեղեկատվության բաժնի առաջատար մասնագետ Վլադիմիր Կուրղինյանը, բաժինը նախապատրաստում է էներգետիկայի հարցերին վերաբերող համաձայնագրերի ու պայմանագրերի նախագծեր եւ ներկայացնում է դրանք կառավարության քննարկմանը, համագործակցում է արտասահմանյան էներգետիկական կազմակերպությունների հետ:

Էներգետիկայի բնագավառում Հայաստանի գլխավոր համագործակիցը եղել եւ մնում է Դաշնակցային Ռուսաստանը: Հիմնական համագործակիցներից մեկը Վրաստանն է, հանի որ էներգակիրների տարանցումը իրականացվում է Վրաստանի տարածքով, մասնավորապես Բաթումի նավահանգստով: Ներկայումս այդ նավահանգստով վառելիք է առաքվում: Ինչ վերաբերում է էներգետիկայի բնագավառում Իրանի հետ համագործակցությանը, ապա այն գտնվում է մշակման փուլում, կապեր են հաստատվում իրանական կողմի հետ: Իսկ Իրանից գազատարի անցկացման վերաբերյալ առայժմ ոչ մի համաձայնագիր չկա:

Շատ արտասահմանյան կազմակերպություններ ցանկություն են հայտնել օգնություն ցույց տալ Հայաստանին էներգետիկայի խնդիրների լուծման հարցում: Այսպես, անցյալ տարի Հայաստանում էր գտնվում Վերակառուցման եւ զարգացման եվրոպական բանկի պատվիրակությունը, որի ներկայացուցիչները խոստացել են 60 մլն. դոլլարի փոխառություն Հրազդանի ՊՇԷԿ-ի 5-րդ բլոկի շինարարությունն ավարտին հասցնելու համար:

Հայկական կողմը համագործակցում է USAID (միջազգային զարգացման գործակալություն) կազմակերպության հետ, որը տեխնիկական աջակցություն է ցույց տալիս 170 հազար դոլլարի չափով: Մասնավորապես, երկու շաբաթ առաջ ստացվել են առաջին սարքավորումները, որոնք պետք է տեղադրվեն Երեւանի ջերմաէլեկտրակայանում: Այդ գազանալիզատորները եւ մյուս սարքերը նախատեսված են կայանի տեխնոլոգիական աշխատանքի բարելավման համար:

Ներկայումս Բրյուսելում անց է կացվում եվրոպական էներգետիկական խարտիային նվիրված նախապատրաստական կոնֆերանս: Կոնֆերանսի աշխատանքներին մասնակցում են նախկին Խորհրդային Միության հանրապետությունների, այդ թվում Հայաստանի ներկայացուցիչները: Կոնֆերանսում մշակվում են էներգետիկ խարտիայի հիմնադրույթները: Կարևանը կիրականացվի «Բազմակողմ համաձայնագիր» հիմնական փաստաթղթի ստորագրումը: Խարտիայի հիմնական տարրերից են շրջակա միջավայրի բարելավումը, մասնավոր ձեռնարկությունների ներդրումների հոսք խթանող պայմանների ստեղծումը: ՆՏ

Փարիզ

ՌԱԿ Կենտրոնական վարչության լիագումար նիստը

Անցնող օրերին Փարիզի ՀԲԸ Միության Ա. Մանուկյան կենտրոնում տեղի ունեցավ Ռամկավար ազատական կուսակցության կենտրոնական վարչության լիագումար նիստը, որին մասնակցում էին նաեւ Հայաստանի ՌԱԿ Հանրապետական վարչության ներկայացուցիչներ: Կենտրոնական վարչության ատենապետ դոկտ. Արշավիր Գյունջյանի գլխավորությամբ նիստի մասնակիցները, որոնց թվում էին ՌԱԿ կենտրոնական վարչության անդամներ փոխատենապետ Հայկազուն Ուզունյանը (Ֆրանսիա-Կիպրոս), Երվանդ Ազատյանը, Ռուբեն Թերզյանը, Ասպետ Համալյանը (երեքն էլ Մ. Նահանգներ), Հակոբ Գասպարյանը (Ֆրանսիա), Վարդան Ուզունյանը (Մեծ Բրիտանիա), դոկտ. Հարություն Յոզկալյանը, Պարույր Աղբաշյանը (Լիբանան), փոխ անդամներ Թեքեյան մշակութային միության կենտրոնական վարչության ատենապետ դոկտ. Գեւորգ Քեշիշյանը (Մ. Նահանգներ) եւ Հակոբ Ավետիքյանը (Հայաստան), ինչպես նաեւ ՀՌԱԿ Հանրապետական վարչության ատենապետ Ռուբեն Միրզախանյանը եւ ՀՀ Գ.Խ.-ում ՀՌԱԿ պատգամավորական խմբակցության նախագահ Վիգեն Խաչատրյանը, չորս օր շարունակ քննարկեցին Հայաստանի Հանրապետության, Արցախի, սփյուռքի հայ գաղութների ազգային-քաղաքական եւ եկեղեցական հրատապ հարցերը, որոշումներ կայացրին եւ համապատասխան հանձնարարականներ տվեցին ՌԱԿ-ի տարբեր շրջանակներին, մարմիններին եւ մամուլին:

Բնականաբար, ժողովը ամենամեծ ուշադրությամբ քննեց մայր հայրենիքի՝ Հայաստանի ներկա տնտեսական, սոցիալական ու քաղաքական տագնապալի վիճակը, իշխանության ներսում տիրող ճգնաժամը, Ադրբեջանի հետ չհայտարարված պատերազմը, շրջափակումները, Ռուսաստանի, Թուրքիայի եւ շրջանով շահագրգռված մյուս երկրների վերաբերումը եւ առավ համապատասխան որոշումներ, որոնց իրականացումը կհետապնդվի սփյուռքում թե Հայաստանում:

Առավել կարեւորվեց ՌԱԿ-ի եւ ԹՄՄ-ի ներքին մամուլի, այն զարգացնելու հարցը: Հաստատվեց նախապես առնված այն որոշումը, որով Կալիֆոռնիայի պաշտոնաթերթ «Նոր օր»-ը վերածվում է ամբողջ Մ. Նահանգների ՌԱԿ-ի թերթի, իսկ Բոստոնի «Պայքար» շաբաթաթերթը ՌԱԿ-ի գաղափարախոսական ամսաթերթի:

Տարբեր շրջաններից եկած ներկայացուցիչները ներկայացրին իրենց գաղութների կուսակցական, ազգային-եկեղեցական կյանքի վիճակը, ՌԱԿ-ի կազմակերպչական ներքին հարցերը: Այս եւ նիստում քննարկված այլ հարցերի եւ առնված որոշումների մասին ավելի հանգամանալից հաղորդագրություն կհրապարակվի հետագայում:

Փարիզ, 26 հունվար 1993

Երեւան

Զբաղվածության կենտրոնում գրանցվել է 13 հազ. գործազուրկ

Ինչպես հայտնեց Բնակչության զբաղվածության երեւանյան կենտրոնի տնօրեն Գարանյանը, փետրվարի 4-ի դրությամբ կենտրոնում գրանցվել է ավելի քան 13 հազար մարդ, որոնցից 10 հազարն է ստացել գործազուրկի կարգավիճակ: Գործազրկության նպաստ ստանում է 7 հազար մարդ, կենտրոնի աշխատանքի շնորհիվ աշխատանքի է ընդունվել մոտավորապես 1000 մարդ:

Չնայած այն բանին, որ կենտրոնում գրանցվել է 10 հազար մարդ, սակայն, Գարանյանի կարծիքով, Երեւանում այսօրվա դրությամբ գործազուրկի կարգավիճակ կարող է ստանալ ոչ պակաս, քան 35 հազար մարդ: ՆՏ

digitised by A.R.A.R.@

Վերլուծություն

Ի՞ՆՉ ՏՎԵՑԻՆ ՀԱՅ-ԱԴՐԲԵՋԱՆԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Կամ ի՞նչ կտա դրանց վերսկսումը

Ղարաբաղյան հիմնահարցի արծարծմանը զուգընթաց տարբեր ակտիվությամբ հայկական, ադրբեջանական կամ երրորդ կողմի նախաձեռնությամբ տեղի են ունեցել հայ-ադրբեջանական տարբեր մակարդակի հանդիպումներ, շփումներ, բանակցություններ, որոնց ընթացքում փորձ է արվել քննարկել եւ ելք որոնել ղարաբաղյան հիմնահարցի քաղաքական կարգավորման, ինչպես նաեւ արյունալի բախմանն ուղեկցող տարբեր խնդիրների (պատերազմական, զինադադար, գերիների, փախստականների հարցեր եւ այլն) լուծման ուղղությամբ: Երկխոսությունը երկու պետությունների միջեւ հաճախացավ ԽՍՀՄ փլուզումից հետո, երբ Ղարաբաղի խնդիրը եւ հայ-ադրբեջանական հակամարտությունը մեկ պետության ներքին հարցից դարձավ միջազգային հարց՝ դրանից բխող պատասխանատվության բեռով:

Տեղի են ունեցել բանակցությունների մի քանի «բոլորումներ», որոնցից հիշարժան են հատկապես Ելցին-Նազարբաեւի, ապա Ռաֆսանջանիի միջնորդությամբ կայացածները: Դրանց ընթացքը եւ ճակատագիրը լուրջ վերլուծության կարիք են զգում: Ներկա քննարկման առարկան 1992 թ. սեպտեմբեր-դեկտեմբերյան բանակցություններն է, որոնք այս պահին գտնվում են առկախ վիճակում, սակայն որոշ հանգամանքների համընկնման դեպքում կարող են վերսկսվել:

Հայ-ադրբեջանական հակամարտության հինգ տարիների ընթացքում ադրբեջանցիները մշտապես փորձում են տպավորություն ստեղծել, թե իրենք կողմ են խաղաղ բանակցություններին եւ դրանց ձախողման արդյունք է հայկական կողմի «ոխստաղրժությանը»: Այս կաղապարը գործածության մեջ է առ այսօր: 92-ի օգոստոսյան դեպքերից հետո աշխուժացան եւ կազմակերպորեն ձեւավորվեցին հայ «խաղաղասերները», որոնք Ադրբեջանի հետ երկխոսության չգնալու, «խաղաղության դռուռակը չդարգելու» մեղադրանք են ներկայացնում հայկական կողմին: Խոսքը բլեյանականության մասին է: Իմ համոզմամբ, հայ-ադրբեջանական բանակցությունների վերջին փուլը, որը սկզբնավորվեց 92-ի սեպտեմբերին, պարզորոշ ցույց տվեց, թե ով ինչ նպատակ է հետապնդում եւ ինչ խնդիրներ է փորձում լուծել բանակցությունների ընթացքում եւ այդ ֆոնի վրա: Ադրբեջանական կողմը հստակ նպատակ էր դրել շահարկել երկկողմ բանակցությունների գաղափարը՝ անհրաժեշտ պահին ժամանակ շահելու համար: 92-ի սեպտեմբերի երկկողմ բանակցությունների հաղթսատ սկսումն ու Սոչիի համաձայնագրի վիժեցումն այդ են վկայում: Նրանք հայտարարեցին, թե կողմնակից են հայերի հետ խաղաղ բանակցություններին, թե «Ղարաբաղի խնդիրն» ու «հայ-ադրբեջանական հակամարտությունը» միմիայն հայերի ու ադրբեջանցիների լուծելիք խնդիրն է, եւ իմաստ չունի այդ հարցերը քննարկել ԵԱՀԽ-ում, որեւէ այլ միջազգային կազմակերպությունում: Այս տեսակետն անմոռ կերպով ներկայացվում էր հայ-ադրբեջանական պաշտոնական այն վեց հանդիպումներում, որոնց ընթացքում ստորագրվեց 4 արձանագրություն: Հայկական կողմից պատվիրակությունը ղեկավարում էր ԳԽ նախագահի առաջին տեղակալ Արա Սահակյանը, ադրբեջանական կողմից՝ միլլի մեջլիսի նախագահի տեղակալ Աֆիադին Ջալիլովը: Միեւնույն ժամանակ երկու կողմից բանակցություններին մասնակցում էին պաշտպանության նախարարությունների բարձրաստիճան պաշտոնյաներ, երկաթուղու, էներգետիկայի, գազի, մաքսային գերատեսչությունների, իշխանության տեղական մարմինների ղեկավարները:

Բանակցություններում հիմնականում քննարկվում էին հրադադարի, հաղորդակցության ճանապարհների ապաշրջափակումը, գազի եւ էլեկտրաէներգիայի մատակարարման վերսկսման հարցերը: Շրջափակման տարեգրությունն ուրվագծերով այսպիսին է. Ադրբեջանը նախ ամբողջովին շրջափակում կիրառեց Ղարաբաղի նկատմամբ, ապա այն տարածեց նաեւ Հայաստանի վրա, որը դրդեց Հայաստանին բավականին ուշացումով նույնը կատարել Նախիջեւանի նկատմամբ: Ադրբեջանցիները «մոռացան» Ղարաբաղը եւ սկսեցին խոսել միայն հայ-ադրբեջանական բանակցությունների մասին: Լեռնային Ղարաբաղը դրվեց խաղից դուրս վիճակում. հայկական կողմին դա «ձեռնտու» էր երկու հիմնավորմամբ՝ ամեն ինչից անկախ շարունակվում էր ԵԱՀԽ-ի միջնորդությունը (Մինսկի գործընթաց) եւ երկրորդ, հարմար առիթ էր շրջանցելու Լաչինի միջանցքի եւ հարակից տարածքների

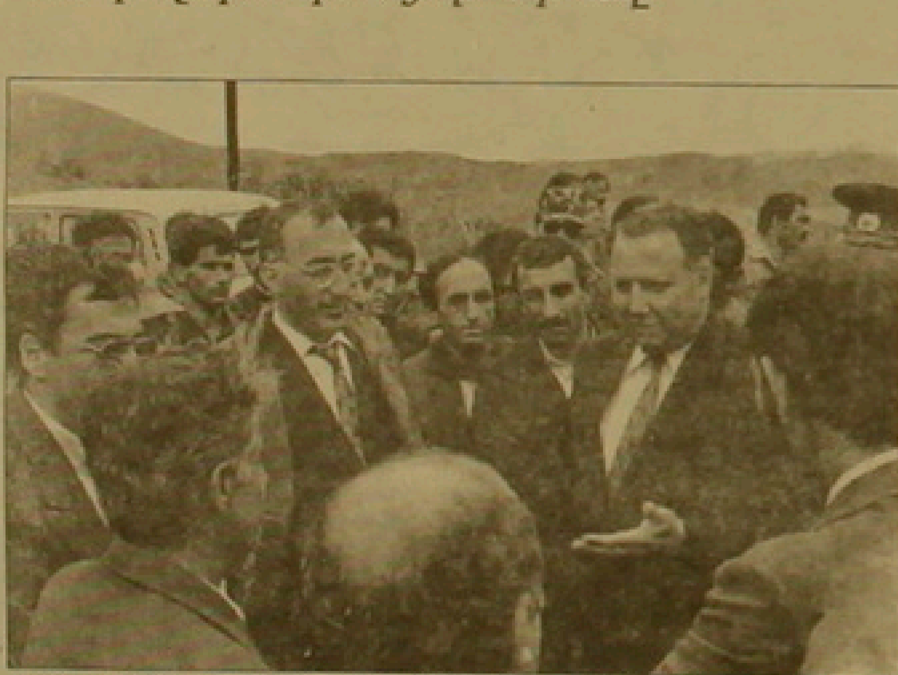

ՀՀ ԳԽ փոխնախագահ Արա Սահակյան եւ Նախիջեւանի միլի մեջլիսի փոխնախագահ Աֆիադին Ջալիլով

հարցի քննարկումը: Ինչ-որ ձեւով նսեմացավ Սոչիի համաձայնագրի դերը, որն ի դեմ հայկական կողմին նույնպես որոշակի օգուտ բերեց, քանի որ համաձայնագրում տեղ գտած որոշ ձեւակերպումներ կարող էին գործել ի վնաս մեզ:

Այնուամենայնիվ, Սոչիի համաձայնագիրը (ուժի մեջ է մտել սեպտեմբերի 26-ին) ունեցել է իր նախորդը: Սեպտեմբերի 21-ին Նախիջեւանի Սադարակ ավանի մերձակա սահմանապահ ուղեկալում կնքվել է մի արձանագրություն, որով նախատեսվում էր սեպտեմբերի 22-ից կրակի դադարեցում Նախիջեւանի եւ Հայաստանի սահմանի ողջ երկայնքով, ինչպես նաեւ Կապանի, Մեղրու շրջանների արեւելյան սահմանով: Նախատեսվում էր նաեւ գազի եւ էլեկտրաէներգիայի մատակարարման վերսկսում, Մեղրու հատվածում երկաթգծի վերաբացում, ինչպես նաեւ ամենօրյա լրատվության փոխանակում: Սակայն զինադադարի առաջին օրը 22-ին, հետո նաեւ 23-ին ադրբեջանական կողմը տարբեր զինամիջոցներից կրակ բացեց Մեղրու եւ Վայքի շրջանների վրա: Արձանագրությունը պարզորոշ ձախողվում էր: Ադրբեջանցիներն իհարկե փորձեցին արդարանալ, ասելով, թե ղեկավարությունը փորձում է խաղաղության ճանապարհ գտնել, բայց կան զինվորներ, որոնք իրենց չեն ենթարկվում: Եւ զինադադարի ցանկացած խախտում նրանք սկսեցին կապել այսպես կոչված անկառավարելի զինված ջոկատների հետ: Կատարյալ ձախողումից խուսափելու նպատակով շտապ մի, նոր հանդիպում կազմակերպվեց, այս անգամ Հայաստանի տարածքում՝ Կապանի շրջանի Եղվարդ գյուղում, սեպտեմբերի 25-ին: Այս հանդիպման ժամանակ էլ կողմերն արձանագրեցին, թե կնքված համաձայնագրի առնչությամբ որոշ բարդություններ կան, հատկապես ճանապարհների բացման եւ բերքահավաքի անվտանգությունն ապահովելու հարցում: Արձանագրությամբ նաեւ համաձայնեցվեց, որպեսզի հայ եւ ադրբեջանցի մասնագետները Թբիլիսիում քննարկեն Հայաստանին եւ Նախիջեւանին գազ մատակարարելու եւ էլեկտրաէներգիայի բողարկման հարցերը, իսկ երկու կողմերի երկաթուղայիններին եւ տեղական իշխանություններին հանձնարարվեց մեկ շաբաթվա ընթացքում վերսկսել համատեղ վերականգնողական աշխատանքներ եւ քննարկել գնացքների երթեւեկության հարցը Ջարանի-Նյուվադի տեղամասում:

Այստեղ իհարկե եղան դրական տեղաշարժեր այն առումով, որ բանակցությունների միջեւ ընկած շրջաններում կտրուկ նվազեց զոհերի եւ զինված ընդհարումների թիվը, եղան լիակատար խաղաղության կարճատեւ շրջաններ: Բայց այս ամենը ստացավ երկրորդ ընթացք: Ադրբեջանի կենտրոնական իշխանություններին ավելի ու ավելի սկսեց անհանգստացնել Ալիեւի սինդրոմը: Ասացվում էր այնպես, որ Ադրբեջանի սահմանում եւ Ղարաբաղում հակամարտությունը խորանում է, իսկ Ալիեւին հաջողվում է իր տարածքում բացարձակ խաղաղություն հաստատել: Դրանով էին պայմանավորված նաեւ այն անհասկանալի ոճրագործությունները, որ եղան սեպտեմբերի 25-ից մինչեւ 30-ը Մեղրու, Կապանի, իսկ 29 եւ 30-ին նաեւ Արարատի ու Եղեգնաձորի ուղղությամբ: Անկախ ամեն ինչից, Նախիջեւանի իշխանություններին հաջողվեց Վայքի, Սիսիանի շրջանների սահմանամերձ Օրդուբադի եւ Շահբուզի հատվածներում համեմատաբար կայուն վիճակ ապահովել: Երբեմն-երբեմն բռնկվող օջախ էր մնում Սադարակ-Երասխ հատվածը, որտեղ ժամանակ առ ժամանակ նկատվում էին նաեւ մերձեցման միտումներ, մինչեւ անգամ սահմանային առեւտուր: (Ընդ որում, մինչ օրս, չնայած ընդհանուր սառեցմանը, Սադարակի եւ Արարատի քաղաքացիական եւ զինվորական իշխանությունները պահպանում են արդյունավետ կապեր): Սակայն հաջորդ հանդիպումն իսկ, որը կայացավ սահմանի նույն հատվածում, բայց ադրբեջանական տարածքում, ձախողվեց փոխադարձ գնդակոծությունների պատճառով:

Նույն պատճառով չկայացավ նաեւ նոյեմբերի 2-ի հանդիպումը, որը նախատեսված էր Զանգելանի շրջանի Ռազդարա գյուղում: Մինչ մյուս հանդիպումը (նոյեմբերի 12, Սադարակում), շարունակվեցին տարբեր տրամաչափի զինամիջոցներից գնդակոծվել Մեղրու, Կապանի, Եղեգնաձորի շրջանները: Կրկին որոշվեց իրավիճակի կայունացման համար երկու պետությունների գազային գերատեսչություններին հանձնարարել 12-օրյա ժամկետում ապահովել թուրքմենական գազի առաքումը Հայաստան եւ Նախիջեւան օրական 5 մլն խմ քանակով: Նախատեսվում էր վերականգնել Նախիջեւանին էլեկտրաէներգիայի հաղորդումը, բացել երկաթուղին Բաքու-Նախիջեւան-Երեւան եւ Սադախլու-Գյումրի եւ Աղստաֆա-Իջեւան հատվածներում:

Հայկական կողմը մինչեւ անգամ ներկայացրեց միջկառավարական համաձայնագրի նախագիծ, Իջեւանում հանդիպեցին էներգետիկները... Հաջորդ եւ այլեւս որեւէ հանդիպում չկայացավ դեկտեմբերի 9-10-ի դեպքերի պատճառով: Մեր զինուժը բավականին ուշացումով լռեցրեց այն կրակակետերը, որոնցից ամիսներ շարունակ գնդակոծվում էր Կապանը: Ընդ որում, մինչ այդ չէին ընդունվում անգամ մեր այն առաջարկները, որ այդ հատվածում (հայկական լեզվական տրակտիկայում հաճախ անվանվում է «կույր աղի») ստեղծվի չեզոք գոտի: Մի խոսքով, բանակցությունները սառեցվեցին, թեեւ մեր ունեցած տվյալներով որոշ աշխատանքներ են տարվում դրանց վերսկսման ուղղությամբ: Ներկայացվածից զատ, այս հարաբերություններում մեջտեղ եկավ իրանյան բեռների խնդիրը եւ նոյեմբերի 21-ի եռակողմ հանդիպումը նույնպես արձանագրեց, որ Մինջեւան-Նյուվադի-Մեղրի-Ջարանի-Ջուլֆա հատվածում պետք է գործարկել երկաթուղին միմիայն Ադրբեջանից Իրան տարվող 2700 վագոնների համար: Մինչ Իրանը ճնշում էր գործադրում իր բեռներն առաքելու համար, Ադրբեջանը նույնը կատարում էր Վրաստանի նկատմամբ, որպեսզի իր երկաթուղին չտրամադրի Հայաստանի բեռնափոխադրումների համար: Նպատակ էր դրվում հյուսիսից փակելով Հայաստանը «սեղմել» նրան դեպի Մեղրի: Այս պարագայում Հայաստանը թերեւս ճիշտ վարվեց, զգուշություն դրսեւորելով եւ հաշվարկելով տվյալ պահին ու տվյալ հատվածում իր պաշտպանական հնարավորությունները, չգործարկեց Մեղրու երկաթուղին: Այն ժամանակ բավական աշխուժությամբ տեսվում էին լեգենդներ այդ հատվածի նկատմամբ մշակված ինչ-որ ծրագրերի իրագործման հնարավորության մասին: Իսկ Մեղրիի անվտանգության համակարգը հատկապես նոյեմբերի վերջին հիմնված էր երկաթուղու չաշխատելու ռեժիմի վրա:

Բացի այդ, չի բացառվում, որ Իրանի վագոններն բալանված լինեն Ադրբեջանում: Այս դեպքում Ադրբեջանին ձեռնտու էր ձգձգել այդ բեռների առաքումը, կծկել բալանը եւ վնասել հայ-իրանական հարաբերությունները, թեեւ այդ պահին դրանք խոստումներից այն կողմ չէին անցնում: (Իրանի ամենակարեւոր ճնշումը թերեւս այն լինի, որ ոչ մի խոստում այլեւս չտար): Իրանական վագոնների խնդիրը դրվեց նաեւ Հայաստանի փոխնախագահի այցի ժամանակ, որոշ շտկումներ մտցվեցին եւ ամեն ինչ կարծես կրկին իր տեղն ընկավ: Ինչեւէ, հայկական կողմը որպես հակաառաջարկ դրեց Հայաստանը եւ Ադրբեջանը կապող բոլոր երկաթուղիները բացելու հարցը:

Ֆանտաստիկ հնարավորություն՝ երկու պետությունները թույլատրում էին բոլոր հաղորդակցություններով փոխադարձ տրանզիտը եւ նույնը տրամադրում նաեւ երրորդ պետությանը: Ադրբեջանը Հայաստանի տարածքով ամենակարճ երկաթուղին էր ստանում դեպի Թուրքիա, ապաշրջափակվում էր շնչահեղձ լինող Նախիջեւանը: Սկսում էր գործել անմիջապես Հայաստանի կենտրոն մուտք գործող Իջեւանի երկաթուղին, վերականգնվում էր երկաթուղային կապը Զանգեզուրի արդյունաբերական շրջանների հետ... Սրան հաջորդելու էր խաղաղությունը եւ այդ պատճառով չնախընտրեց նրան: Սա շրջանային հեռանկարն էր, որին կգնան Հայաստանի եւ Ադրբեջանի ղեկավարները, երբ միասին եւ միաժամանակ դրսեւորվեն շահ եւ կամք:

Մակերես են ելնում հարցեր, որոնք իրոք խորհելու առիթ են տալիս: Արդյոք շրջանում իրենց շահերն ունեցող գերտերությունները՝ Ռուսաստանը, Թուրքիան եւ Իրանը, շահագրգռվա՞ծ են, որ Հայաստանն ու Ադրբեջանը երկուստեք լուծումներ գտնեն: Կամ արդյոք հայկական եւ ադրբեջանական կողմերը մինչեւ վերջ հաշվարկե՞լ են, թե որքանով է նպատակահարմար, երբ ԵԱՀԽ-ի շրջանակներում համաձայնությունները մոտենում են ավարտին, զուգահեռ բանակցություններ տարվեն երկու պետությունների միջեւ: Եւ ապա, Հայաստանն ու Ադրբեջանն ունե՞ն արդյոք այնքան կամք եւ իշխանություններն այնքան ազդեցություն զինվորականության եւ նրանց մերձ շրջանակների վրա, որ լիակատար խաղաղություն հաստատեն, առանց երրորդ կողմի միջամտու-

Լուրերի Հոսք

Հերթական սադրանք Վրաստանում

Վրաստանում տեղի ունեցավ հերթական սադրանք ուղղված հանրապետությունում տեղակայված ռուսաստանյան բանակի զորամասերի դեմ, երեկ «Սնարք»-ի թղթակցին հայտարարեց Անդրկովկասում Ռուսաստանի զորքերի խմբի մամուլի կենտրոնի ղեկավար գնդապետ Գենադի Դոլգայովը:

Նրա խոսքերով, փետրվարի 3-ի երեկոյան ավտոմատ զենքից գնդակոծվել են Անդրկովկասում Ռուսաստանի զորքերի խմբի շտաբի պահպանության գումարտակի զորանոցը եւ պահակակետերը: Հարձակվողները, մոտ 10 հոգի, հակահարված են ստացել:

Դոլգայովը նշեց, որ ռուսաստանցի զինվորականները բազմիցս դիմել են Վրաստանի ղեկավարությանը գործուն միջոցառումներ ձեռնարկել նման դեպքերը կանխելու համար, սակայն ոչ մի կոնկրետ քայլ դեռ չի ձեռնարկվել: Վրաստանի իշխանությունների հետագա անգործությունը, Դոլգայովի կարծիքով, կարող է հանգեցնել անցանկալի հետեւանքների:

Պատանդների ազատում եւ անհետ կորածների որոնում

Կիսլովոդսկում չորեքշաբթի ավարտված օսինգուշական բանակցությունների երկրորդ փուլում համաձայնագիր է ստորագրվել պատանդների ազատման եւ անհետ կորածների որոնման ակցիայի մասին:

Համաձայնագրով նախատեսվում է, որ օսերը եւ ինգուշները մինչեւ փետրվարի 15-ը կպատրաստեն անհետ կորած, զոհված եւ բռնված քաղաքացիների ցուցակները, կողմերի ներկայացուցիչները համատեղ հիմունքներով կուժեղացնեն որոնման ծառայությունը եւ կապահովեն դրա անարգել աշխատանքները զույգ հանրապետությունների տարածքում: Կստեղծվի նաեւ լրատվական ապահովման ծառայություն:

Կողմերը կարող են հասարակական եւ կրոնական կազմակերպություններին դիմել մարդասիրական խնդիրների լուծման համար:

Բանակցություններում որպես միջնորդ հանդես են գալիս Ստավրոպոլի երկրամասի եւ Դաղստանի պատվիրակությունները:

ԻՖ

digitised by A.R.A.R.@

Տնտեսություն

ՉԵՐԹԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐԱԿԱՆԸ... ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆՈՒՄ

Հունվարի 28-ից սկսած շուրջ 5 օր հանրապետության խորհրդարանում քննարկվում էր կառավարության ներկայացրած «ՀՀ 1993 թ. սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագիրը»: Քննարկումների ընթացքը վկայում էր, որ այն եւս արժանանալու է նախորդների «բախտին»: Դեպքերի բնական ընթացքը խզվեց վարչապետի անակնկալ ելույթով, որին հաջորդեց հրաժարականը: Այդ իրավիճակում ՀՀ նախագահը ծրագրի չհաստատման պատճառները դարձյալ փնտրեց ծրագրից դուրս...

Այս վերլուծության նպատակը համախոհներին օժանդակելն է այդ խճճված հարցերում կողմնորոշվելու համար:

Առաջաբանի փոխարեն

«Իշխանություն ունեցող, բայց առանց սկզբունքների այրը, որը խոսում է միայն իշխանության մասին եւ տիրապետում է ճարտասանությանը, կարող է երկիրը կրակի մեջ քաշել, քանի որ ժողովուրդը զգում է, որ ինչ-որ բան այնպես չէ եւ պատրաստ է հետեւել նրան, ով խոստանում է ազատել իրեն բոլոր դժվարություններից»: Այս խոսքերով նախագահի թեկնածուներից մեկը (Վ. Վիլսոն) 1912 թ. փորձել է զգաստացնել ամերիկյան ընտրողներին...

«Ծրագրի» եւ նրա հեղինակի մասին

Խորհրդային կարգերը եւ պլանային տնտեսությունը ազգովի մերժած տեղաբնակներիցս շատերին այնքան էլ հասկանալի՞ չէ, թե ինչու ենք դարձյալ ծանրանում «սոցիալ-տնտեսական զարգացման» պլանի կամ «ծրագրի» խնդրի վրա:

Հեղափոխական խանդավառությունը բոլորի մեջ արդեն սպառել է իրեն: Աստիճանաբար գիտակցվում է, որ յուրաքանչյուր հասարակություն ու տնտեսություն զարգացման որոշակի ուղենիշների կարիք ունի, որոնք պետք է մատնանշեն հասարակության տնօրինած մարդկային եւ նյութական հնարավորությունների լավագույն օգտագործման ուղիները: Հենց այդ կարգի նախագծումներն էլ, որոնք բովանդակում են հաստատված պայմանների վերլուծությունն ու գնահատումները, առաջիկա զարգացման նպատակներն ու միջոցները, կոչվում են պլան, ծրագիր կամ մի այլ բան:

Կառավարության մասին օրենքի բացակայությամբ եւ նախագահական ցանկությամբ տնտեսական քաղաքականության խնդիրների լուծումը եւ իրագործումը գլխովին հանձնված են էկոնոմիկայի նախարարությանը: Սա հայտնի է բոլորին: Վերջինին «սեփականաշնորհված» ծավալուն իրավունքների արդյունքում ձեւավորված այդ գերնախարարության զավակն է հենց այս ծրագիրը: Բնական է, որ «ծրագրի» կապակցությամբ բոլոր հարցադրումների եւ զգացմունքային դրսեւորումների հասցեատերը կառավարությունը չէ որպես այդպիսին, այլ ՀՀ կառավարության «կառավարությունը» իր գերնախարարով (super իմաստով): Թե ով է վարչապետը, դա այնքան էլ էական չէ՝ վարչապետերը գալիս-գնում են, փոխվարչապետը մնում: Եւ վերջապես, վարչապետին կարելի է առավոտյան նշանակել, իսկ կեսօրից հետո ազատել...

«Ծրագիրը» վերջին երկու տարում խորհրդարանի դատին հանձնված հինգերորդ թե վեցերորդ նմանատիպ փաստաթուղթն էր: Նախորդները կամ ի սկզբանե, կամ քննարկման արդյունքներով մերժվել էին: Այնպես որ, բոլոր նկատառումներով՝ բարոյական, տնտեսական, քաղաքական եւ այլն, բարձրագույն գործադիր իշխանությունը պետք է գիտակցեր, որ դա իր վերջին հնարավորությունն է: Վերջին փորձն էր հասարակությանը ներկայացնել նրա ջանքերին ուղղություն տվող անչափ անհրաժեշտ այդ նախագիծը: Վերջինն էր իրենց համար, որպեսզի վերջինը չդառնա հպատակների համար, որոնց վերագրված «համաշխարհային ազգի» գաղափարը մինչեւ այժմ դրսեւորվում է գլխավորապես անսահման տոկունության եւ հեզության ձեւով: Ամեն ինչ է վերջավոր, եւ եթե նույնիսկ հպատակների հոգին պատրաստ է դարձյալ կրելու նորանոր զրկանքներ, մարմինն արդեն անկարող է նույնն անել: Վերջին հանգամանքն անկասկած հաշվի էր առնված կառավարական ծրագրում, որի նպատակն էր հայտարարվում «բնակչության կենսամակարդակի շարունակվող անկման դադարեցում»-ը, քանի որ դրա «լճացման միտման պահպանման դեպքում լուրջ սպառնալիք է ծագում մարդկանց ֆիզիկական վերարտադրության նկատմամբ» (էջ 10): («Ծրագրից» առանձին քաղվածքների բառացի մեջբերումը թող չընկալվի որպես տառակերության դրսեւորում, առավել եւս քաղցով պայմանավորված, այն մեր կարծիքով հավաստիությունը ապահովող լավագույն միջոց է): Այսինքն կառավարությունն իր «ծրագրային» խնդիրն էր համարում ՀՀ բնակչության 1992 թ. դեկտեմբերյան կենսամակարդակի, իսկ ավելի ստույգ, կենսամիջոցների սպառման մակարդակի պահպանումը: Թե որքանով էր այդ մակարդակը բավարարում եւ քանի տարի կամ օր է հնարավոր գոյատեւել նման ապահովվածությամբ, թող որոշի ինքը՝ ընթերցողը: Կրկնում ենք, որ սա կառավարական ծրագրի «հիմնական» սոցիալական նպատակն էր: Բայց որքան էլ զարմանալի թվա, առաջադրված նպատակը նույնիսկ ծրագրի լիակատար իրագործման դեպքում չէր ապահովվում: Եւ տեսնենք թե ինչպես: Կառավարության նախագծումների համաձայն, միջին ամսական աշխատավարձը 1993 թ. 6040 ռ. գերազանցելու էր 1992 թ. 1352 ռ. մակարդակը 4,5 անգամ (աղ. 4): Այսինքն միայն գների համաձման կամ ավելի ցածր աճի դեպքում էր, որ հպատակներն ի վիճակի կլինեին չվտանգել իրենց «ֆիզիկական վերարտադրությունը»: Մինչդեռ կանխատեսվում էր գների աճի կասեցո՞ւմ: Մենք ականատեսն ենք լրիվ հակառակ «գործընթացի», երբ ընթացիկ հունվար ամսվա ընթացքում արդեն «ապահովվեց» գների ծրագրային աճի մոտ կեսը: Այս դեպքում երեւի օգնության կգար պետական կտրոնային համակա՞րգը: Դարձյալ ոչ, քանի որ «ծրագրով վերջնական լուծում չի ստացել 1993 թվականի ամբողջ տարվա ընթացքում պարենով հանրապետության բնակչության ապահովման հարցը»: Ի՞նչ ստացվեց: Ստացվեց ոչինչ. ավելի ստույգ ստացվեց այն, որ «ծրագիրն» իրենից գործնական արժեք չներկայացնող մի ստվար 139 էջ եւ 29 աղյուսակ թղթակույտ էր: Իսկ նրա քննարկումը խորհրդարանում ուներ կարեւորագույն քաղաքական ու բարոյական, տեսական, բայց ոչ գործնական նշանակություն:

«Ծրագրի» սկզբունքների մասին

«Ծրագիրն» սկսվում էր 1992 թ. հանրապետությունում հաստատված կացության նկարագրությամբ, այնուհետեւ ներկայացվում էին տնտեսական բարեփոխումների քաղաքականությունը եւ զարգացման խնդիրներն ըստ ոլորտների:

Վիճարկման առարկա չէ իրավիճակի պատճառների վերլուծության անհրաժեշտությունը, որը սակայն ծրագրում փոխարինված էր պարզ եւ անտարբեր նկարագրությամբ: Պատճառների շարքում գերակշռում էին ԽՍՀՄ լուծարման հետ կապված բարդույթները: Ակամա հարց է ծագում, եւ երեւի բոլորի մոտ, ուղղված մեր իշխանավոր այրերին. ԽՍՀՄ փլուզմամբ պայմանավորված բացասական գործոններն արդյո՞ք նախապես հայտնի՞ չէին նրանց, թե միայն նոր են գիտակցվում: Չէ՞ որ պետական քաղաքականության բնագավառում արկածախնդրությունը կործանարար է, եւ ժողովուրդն էլ հավերժական փորձադաշտ չէ: Եթե պատասխանը չպահանջենք «ծրագրից», սա նրա խնդիրը չէր: Ծրագրի խնդիրը գործողությունների եւ միջոցների ընտրությունն էր, որոնք պետք է ուղղված լինեին այդ պայմանների բարելավմանը եւ համապատասխան գործընթացների համակարգված եւ նպատակային կառավարմանը: Սակայն այդպես չէր արվում: Տպավորություն էր ստեղծվում, որ «ծրագրի» հեղինակների մտայնություններից մեկն էլ ցուցանիշների բազմությամբ եւ ենթադրելիությամբ ընդդիմախոսներին ապակողմնորոշելն էր: «Եթե-ապա» ենթադրությունները «ծրագրի» հիմնական բովանդակությունն էին դարձել: Այն շատ բաներով էր հիշեցնում խորհրդային «պլանները» եւ ակնհայտ էլ է, որ հեղինակներն առաջնորդվել էին նախկին «մեթոդական ցուցումներով»: Հիշեցնելու կարիք էլ չկա, որ անգամ հրամանային տնտեսության պայմաններում այդ առաջադրանքների կատարումը դարձյալ չէր երաշխավորվում, չնայած որ պլանային ցուցանիշները կենտրոնացված կարգով ապահովվում էին ռեսուրսներով: Անցումային ժամանակաշրջանի խնդիրներին նման մոտեցումը վկայությունն է, որ «անցման» առաջնորդները ոչ միայն հստակորեն չեն պատկերացնում նպատակները, այլ նաեւ անհավատար պատկերացում ունեն պլանային համակարգի մասին:

Անկման, ծախողումների, տնտեսության լուծարման ընդհանուր ֆոնի վրա որքան էլ ուժգին հնչեն նախկին՝ համակարգին երանի տվողների կամ էլ շուկայի ջատագովների ձայները, միեւնույնն է, կան անժխտելի իրողություններ: Առաջինը, եւ դա աղաղակիորեն մեզ է վերաբերում, այն է, որ պլանային համակարգն ավելի գերադասելի է, քան քաոսը: Երկրորդ, սա մեր բաղձալի նպատակն է, շուկայական տնտեսության մեծագույն առավելությունը ռեսուրսների ամենաարդյունավետ օգտագործման ապահովումն է: Ուստի պահանջվում է, որ յուրաքանչյուր քայլ, որը դրվում է շուկայական համակարգի հիմքում, ուղղված լինի այդ խնդրի լուծմանը: Ճիշտ այնպես, ինչպես քարակերտ տունը շատ ավելին է, քան այն կազմող քարերի կույտը, այնպես էլ շուկայական տնտեսությունը շատ ավելին է, քան նրա առանձին մասնիկների քաոսային ներդրումը: Ավա՜ղ, չհամակարգված գործողությունները, որոնց ականատեսն ենք բոլորս, շարունակվում են: Դրանց արդյունքում ծնվում են հրեշային շուկայատյաղանային վայրենակերպներ, որոնք բնական է, ուժ են հաղորդում զանազան հակաշուկայական եւ «հեղափոխական» ուժերին:

Որքան էլ բազմազանությունն առաջընթացի պայման համարվի, միեւնույն է, երբ գործ ունենք տնտեսության կառավարման հետ, գոյություն ունեցող սկզբունքներից որեւէ մեկի ընտրությունն անհրաժեշտություն է դառնում: «Ծրագրում» այս պահանջը եւս չէր բավարարվում: Տնտեսագիտությանը հայտնի բոլոր ուղղությունները, հնարավոր է նաեւ անգիտակցաբար, առկա էին նրանում: Հետեւաբար «ծրագիրը» կիրառելի չէր կառավարելու համար սոցիալ-տնտեսական գործընթացները, քանի որ կառուցված էր իրավիճակի անբավարար վերլուծության, ընթացող պրոցեսների մասին թերի եւ չհամակարգված պատկերացումների հիման վրա:

Տնտեսության լուծարման «գործընթացները» ինքնին կանգ չեն առնելու, որովհետեւ նույնիսկ ապաշրջափակման դեպքում հասարակական տնտեսության համակարգման եւ կարգավորման պլանային միջոցների վաղաժամ ջախջախումը եւ շուկայականի բացակայությունը (գների համակարգ եւ մրցակցություն) բացառելու են տնտեսության ինքնաբերական վերակենդանացման հնարավորությունները:

«Ծրագրի» իրական նպատակների մասին

Որքան էլ խուսափենք, միեւնույն է, դարձյալ ստիպված ենք մեր սատարող համախոհներին ներկայացնել ենթադրությունների եւ դատողությունների հորձանուտը: Սա պարտադրված քայլ է:

Հեղինակների իրական նպատակը բացահայտելու համար փորձենք ինքներս պատասխանել չպարզաբանված եւ լռության մատնված հարցերի պատասխանը: Մանրախնդրությամբ չզբաղվենք, իրավիճակը շատ ավելի լուրջ է: Մանկամիտ խանդավառությամբ վերագրենք այնպիսի խոստումներ, ինչպիսիք էին «չարենցավանյան տրոլեյբուսը», «ջրվեժյան հեռուստացույցը» կամ «ջերմուկ-մոլիբդենով» բարգավաճող ժողովուրդը: Ուրեմն այսպես, հարց առաջին. այդ ինչպե՞ս է, որ ըստ ռուսաստանյան վիճակագրության, գները 1992 թ. աճել են 26 անգամ, իսկ ըստ ծրագրի 10 անգամ: Երկրորդ, ինչո՞ւ է գյուղատնտեսության աղետալի վիճակը ներկայացվում որպես նվաճում: Մի՞թե պարզ չէ, որ միայն բանջարեղենի թերի ինքնաբավությունը չի բնորոշում կացությունը: Մի՞թե ակնհայտ չէ, որ Արարատյան դաշտում ցորեն աճեցնելը էլեկտրոնային մանրադիտակով մեխ խփելու նման մի բան է: Հաջորդը, այդ ինչպես է, որ «ծրագիրը» ենթադրում է շրջափակման վերացում, բայց չի պարունակում ապաշրջափակման հետ կապված բազմաթիվ խնդիրների լուծման նախագծումները: Չորրորդ, ի՞նչն է պատճառը, որ մանրածախ առեւտրի պետական համակարգի նյութական հնարավորությունների գրեթե չնվազած մեծության պայմաններում ապրանքաշրջանառության ծավալը կրճատվել է 4 անգամ (էջ 6): Ինչո՞ւ դրանք չեն օգտագործվել, կամ եթե օգտագործվել են, որն է ավելի մոտ խելքին, ում կողմից եւ ում շահերին են ծառայել: Վերջապես, ում համար է ցուցանիշների այդ հեղեղը: Մի՞թե ազգի ճակատագրի համար այդքան որոշիչ է ծախսային մի քանի մետաղահատ վաճառելու բանակցությունների փաստը:

Պատասխանները երեւի սրանք են. ծրագրի նպատակներն ա) հաստատված կացության արդարացված եւ կառավարողներին ամենաձեռնտու տեսքով ներկայացնելն էր, բ) նախադեպը չունեցող չափերով պետական սեփականությունն առանձին անձանց եւ խմբերի շահին ծառայեցնելու հաստատված կարգի քողարկումն էր ու պահպանումը, գ) հանրության եւ առաջին հերթին հանրապետության խորհրդարանի կողմից յուրահատուկ ինդուլգենցիայի ձեռքբերումն էր, որն ի փրկություն մեզ, այս անգամ չհաջողվեց:

Վերջաբան

Սպորտում ավանդաբար գործում է իմաստուն մի կարգ. անհաջողակ մարզիկը, որը սահմանված թվով փորձերից հետո չի հաղթահարում արգելքը, հեռանում է, ասպարեզը թողնելով հանդիսատեսին բերկրանք պատճառող մրցակիցներին: Երեւի սա է հիմնականում փրկում այդ ոլորտը ապաշնորհներից ու պատահական մարդկանցից, քաոսից ու անկառավարելիությունից:

Համանման սկզբունքներով, բայց ավելի մեծ խստությամբ, գործում են նաեւ քաղաքական ասպարեզում: Դա են ապացուցում ժամանակակից հասարակություններն իրենց փորձով: Հասարակության կողմից վստահված եւ ստանձնած գործը հիմնովին տապալած պաշտոնյաները հեռանում են...

ԳԱԳԻԿ ԳԱԼՍՏՅԱՆ
ԱԶ վերլուծական կենտրոն

Հայաստան

Սեփականաշնորհվել է 335 օբյեկտ

Ինչպես հայտնեց ՀՀ կառավարությանը կից ապապետականացման եւ հաշվառման վարչության պետ Պավել Ղալթախչյանը, սեփականաշնորհման ժամանակաընթացքում, այսինքն՝ 1991 թ. ապրիլից մինչեւ 1992 թ. հուլիսի 3-ը (երբ այն ընդհատվեց) Երեւանում, Վանաձորում, Սեւանում, Աբովյանում եւ Չարենցավանում սեփականաշնորհվել է 335 օբյեկտ, որոնց թվում 202 խանութ, հասարակական սննդի 38 եւ կենցաղային սպասարկման 95 օբյեկտ: Վանաձորում սեփականաշնորհվել է 11 օբյեկտ, Չարենցավանում՝ 4, Սեւանում՝ 6, սեփականաշնորհված օբյեկտների մնացած մասը բաժին է ընկնում Երեւանին: Պավել Ղալթախչյանի խոսքերով, սեփականաշնորհման անցկացումը փորձնական է եղել եւ այն կվերսկսվի սեփականաշնորհման պետական հանձնաժողովի վերջնական ձեւավորումից եւ Գերագույն խորհրդում սեփականաշնորհման ծրագրի հաստատումից հետո: «Ապապետականացման եւ հաշվառման վարչությունը զբաղվում է օբյեկտների գնահատմամբ եւ վաճառքով: Սեփականաշնորհման պետական հանձնաժողովը պետք է մշակի սեփականաշնորհման ծրագիրը, սեփականաշնորհմանը վերաբերող մեթոդական ցուցումները, ինչպես նաեւ վերահսկի սեփականաշնորհման ընթացքը, քննարկի բոլոր բողոքներն ու առաջարկությունները: Նման ծրագրի առկայության դեպքում կսեփականաշնորհվեն ավելի շատ օբյեկտներ, քանի որ արդեն կա եւ համապատասխան փորձ, եւ կադրեր», հայտնել է Պավել Ղալթախչյանը:

Դրամական փոխադրումների վարձը անփոփոխ

ՀՀ կապի նախարարության տնտեսագիտական վարչության պետ Նաիրա Միրզոյանը հայտնեց, որ չնայած կառավարությունը փոստային կապի թանկացումը հաստատել է 10 անգամ, սակայն նախարարությունը որոշեց ծանրոցների տեղափոխումը թանկացնել միայն 5 անգամ, իսկ դրամական փոխադրումների վարձը թողնել անփոփոխ: Դա արվում է հաճախորդներ չկորցնելու նպատակով եւ հաշվի առնելով բնակչության իրական հնարավորությունները: «Բայց եթե ավիափոխադրումների գները բարձրանան, մենք պարզապես ստիպված կլինենք կրկին վերափոխել մեր սակագները», ասաց Միրզոյանը:
ՆՏ

digitised by A.R.A.R.@

Լատ. Ամերիկա

Չիլին լրացնում է «վագրերի» շարքը

Վերջին ամիսներին միջազգային տնտեսական եւ քաղաքական շրջանակներում հաճախ է շոշափվում Հարավ-Արեւելյան Ասիայի հինգ «վագրերի» շարքը Չիլիի կողմից լրացնելու հնարավորության հարցը: Չիլիի տնտեսության աննախադեպ վերելքը եւ այն քաղաքական միջոցառումները, որ կիրառվեցին դրա ապահովման համար, այսօր լուրջ ուսումնասիրությունների նյութ են ոչ միայն զարգացող աշխարհի, այլեւ զարգացած երկրների համար: Եւ պատահական չէ, որ Դաշնակցային Ռուսաստանի զարգացման ուղիների մասին խոսելիս նախագահ Բորիս Ելցինը հաճախ է հիշատակում նաեւ չիլիական տարբերակը: Շատերի համար դա ավելի քան տարօրինակ է հնչում, քանզի մարդկանց հիշողության մեջ դեռեւս թարմ են 1973 թ. ռազմական հեղաշրջման հետ կապված իրադարձությունների արյունալի երանգները:

Սակայն երբ մի կողմ թողնենք եւ արեւմտյան, եւ խորհրդային քարոզչական մեքենաների կերտած սարսափազդու պատկերները չիլիական ռազմական խունտայի «վայրագությունների» մասին, ապա պարզվում է, որ շուրջ երկու տասնամյակ ռազմական վարչակարգի պայմաններում ապրած Չիլիում պատասխանատվության է ենթարկվել ընդամենը 200 մարդ, որոնց սոսկ չնչին տոկոսն է իրապես քաղաքական հետապնդումների զոհ դարձել: Փոխարենը երկիրը դուրս է բերվել լատինաամերիկյան եւ ընդհանրապես երրորդ աշխարհի երկրներին հատուկ քաղաքական եւ հասարակական քաոսից, ձեւավորվել են նորմալ խորհրդարանային պայքարի ընդունակ քաղաքական ուժեր, իսկ տնտեսության տարեկան աճը կազմում է 10 տոկոս, որը ցնցում եւ նախանձի տեղիք է տալիս, առանձնապես համաշխարհային տնտեսական համակարգում տեղի ունեցող հետադիմական անկման ֆոնի վրա:

Ինքնըստինքյան հարց է ծագում, իսկ ինչո՞ւ Չիլիում ստացվեց այն, ինչը ոչ մի կերպ չի հաջողվում իրականացնել նրա հարեւան երկրներում, ուր հարյուրամյակներով ռազմական վարչակարգերը փոխեփոխ հաջորդում են միմյանց, սակայն իրավիճակի բարելավման ոչ մի հույս չկա:

Այս հարցադրումն ինքնին վկայում է, որ չիլիական հրաշքի առանցքը ոչ այնքան ռազմական վարչակարգի հաստատումն է, որքան երկրի առջեւ ծառացած հիմնահարցերը եւ նրանց հանգուցալուծման ուղիները հստակ պատկերացնող ազգային ընտրախավի առկայությունը, որի դերը Չիլիի պարագայում ստանձնեց բանակի վերնախավը: Գեներալ Պինոչետին հաջողվեց հաղթահարել Լատինական Ամերիկայի երկրները խոցած եւ անբուժելի թվացող կաշառակերության ախտը, մաֆիական կառույցների գերիշխանությունը տնտեսության մեջ եւ ժողովրդական լայն զանգվածների ծայրահեղ աղքատությունը:

Չիլին այսօր առեւտրի դրական հաշվեկշիռ է ձեռք բերել բոլոր երկրների հետ փոխհարաբերություններում, այդ թվում նաեւ Ճապոնիայի, որն ինքնին արտակարգ երեւույթ է: Չիլիացիներն այժմ իրենց խիստ ինքնավստահ են զգում եւ գտնում են, որ պատրաստ են ազատ տնտեսական հարաբերությունների գոտի ստեղծել [illegible]

Տ.Հ.

Բալկաններ

150 ՀԱԶԱՐ ԶՈՀ 18 ԱՄԻՍՆԵՐԻ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

Հունվարի վերջին շաբաթվա ընթացքում Բոսնիայում եւ Հերցեգովինայում ռազմական գործողությունները կտրուկ ակտիվացան: Խորվաթիան զանգվածային ռազմական գործողություններ ծավալեց սերբական Կրայինայում: Այս կապակցությամբ «Պոստ Ֆակտում»-ի թղթակիցը մի քանի հարցով դիմել է Ռուսաստանում Խորվաթիայի դեսպան Նիկո Բեզմալինովիչին:

– Ինչո՞վ էր պայմանավորված զանգվածային ռազմական գործողությունների անցկացումը սերբական Կրայինայում եւ ինչպե՞ս էին ընթանում դեպքերը:

– Մեր ոստիկանության եւ ռազմական ստորաբաժանումների կողմից ծրագրված գործողություններն ուղղված են կարգուկանոնի պահպանմանը, բանվորների եւ նյութերի պաշտպանությանը Մասլենիցկի կամրջի շրջանում: Խորվաթիայի այդ շրջանի ավելի քան մեկ միլիոն բնակիչների հետ կապի շտապ վերականգնումը հանրապետության համար շատ կարեւոր է:

– Ծրագրված ռազմական գործողությունն ինչպե՞ս անեց լայնածավալ ռազմական հակամարտության այդ շրջանում:

– Հարկ է նշել, որ խորվաթական կողմը նախատեսել էր հանդիպել սերբական Կրայինայի ներկայացուցիչների հետ եւ տարածքը Խորվաթիային հանձնելու եւ կամրջի շինարարության մասին խաղաղ համաձայնագիր ստորագրել: Հանդիպումը պետք է տեղի ունենար հունվարի 21-ին Կնին քաղաքում, սակայն դրա նախօրյակին Սերբիան բանակցությունները հետաձգեց մինչեւ հունիսի 23-ը եւ ռազմական դրություն հայտարարեց սերբական Կրայինայում: Մեր զորքերի ժամանմանը զուգահեռ սերբական Կրայինայի կողմից սկսվեցին զինակոծումներն ու սադրանքները: Հետո սերբերը փորձեցին հափշտակել «երկնագույն սաղավարտների» հսկողության տակ գտնվող ծանր հրետանին: Խաղաղապահ ուժերի իրավասությունների մեջ չի մտնում ռազմական միջամտությունը եւ «երկնագույն սաղավարտները» փաստորեն թույլ են տվել, որ սերբական ստորաբաժանումներն անցնեն իրենց միջով: Խորվաթիայի կառավարության եւ ՄԱԿ-ի միջեւ պայմանավորվածությունների համաձայն, մինչեւ 1992 թ. վերջը «երկնագույն սաղավարտները» պետք է այդ տարածքները հանձնեին Խորվաթիային եւ վերադարձնեին խորվաթ փախստականներին: Սակայն դա դեռեւս տեղի չի ունեցել: Օրինակ, Զադար քաղաքում ապրում էին 120 հազար խորվաթներ եւ 5 հազար սերբեր: Նրանք բոլորն էլ ձգտում են վերադառնալ հայրենիք եւ Խորվաթիայի կառավարությունը պատրաստ է ապահովել նրանց իրավահավասարությունը:

– Ինչպիսի՞ն են սերբ-խորվաթական հակամարտության կարգավորման հեռանկարները:

– Երբ վերջանա հակամարտությունը, կարծում եմ, երկու կողմերն էլ կընդունեն փոխզիջողական որոշում, բայց հարաբերությունների վերականգնման մասին խոսելը դեռ վաղ է, այդպիսի վերքերը շուտ չեն ապաքինվում: Մեկուկես տարի տեւող պատերազմի ընթացքում զոհվել են ավելի քան 20 հազար խորվաթներ, Բոսնիան եւ Հերցեգովինան կորցրել է մոտ 130 հազար մարդ:

– Ձեր կարծիքով, Ռուսաստանի քաղաքականությունը որքանո՞վ է օբյեկտիվ եղել դեպքերի զարգացման ընթացքում:

– Նախագահ Ելցինն ու արտգործնախարար Կոզիրեւը ցուցադրեցին բոլոր մանրամասների նուրբ ըմբռնում եւ ընտրեցին ճիշտ քաղաքական ուղի:

Այժմ մեզ համար կարեւոր է միջազգային ընկերակցության ցանկացած գործողություն, որն ուղղված կլինի ճգնաժամի կարգավորմանը եւ կարծում եմ, որ Ռուսաստանն ուժեղ ազդեցություն կարող է ունենալ դեպքերի ընթացքի վրա:

– Խորվաթիան հակամարտության կարգավորման ուղղությամբ ի՞նչ քայլերի է դիմում:

– Եկող շաբաթ Ժնեւում իր աշխատանքները կսկսի մարդու իրավունքների հանձնաժողովը: Խորվաթիան մտադիր է ակտիվորեն աջակցել ընդհանուր Սահմանադրության կոնցեպցիային: Մենք պատրաստ ենք բանակցությունների սեղանի շուրջ նստել ամեն կողմի, ամեն առանձին մարդու հետ եւ հասնել պատերազմի անհապաղ դադարեցման, որն ամեն օր մարդկային կյանքեր է խլում:

– Ձեր կարծիքով, նախկին Հարավսլավիայում ընդհանուր կայունացման համար ՄԱԿ-ը միջոցառումներ պե՞տք է ձեռնարկի:

– Կարծում եմ, ՄԱԿ-ը մոտ ժամանակներս պետք է կոնկրետացնի իր նախաձեռնությունները զենքի առնչությամբ: Կարծում եմ, դա կարտահայտվի ներմուծումների արգելքի ձեւով: Միջոցներից մեկը Սերբիային զենք արտահանել արգելելն է, ռազմական արսենալների նկատմամբ հսկողության խստացումը, կամ-էլ դրանց ոչնչացումը նախկին Հարավսլավիայի բոլոր հանրապետություններում:

ՆՏ-Պոստ Ֆակտում

Լուրերի Հոսք

Բոսնիայի սերբերի առաջնորդը մեկնեց Վաշինգտոն

Ինչպես հաղորդում է «Ազատություն» կայանը, Բոսնիայի սերբերի առաջնորդ Կարաջիչը մեկնել է Վաշինգտոն, ուր առաջիկայում կլուծվի Բոսնիայում խաղաղ կարգավորման ժնեւյան ծրագրի ճակատագիրը: Կայանը հաղորդում է, որ նրա ժամանումը տեղի է ունեցել մեկ օր ուշացումով, քանի որ Չեխիայի իշխանություններն արգելել են Կարաջիչի ինքնաթիռի թռիչքն իրենց տարածքով, ինչը փոխհատուցվել է Սլովակիայի իշխանությունների ցուցաբերած բարի կամքով: Այդ դեպքից հետո պաշտոնական Պրահան ամեն կերպ արդարացումներ է փնտրում, տեղի ունեցածը բացատրելով տհաճ թյուրիմացությամբ: Դանիայի արտգործնախարարն իր երկրի եւ ողջ Եվրահամայնքի անունից, ուր Դանիան ներկայումս նախագահող դերում է, դիմել է Միացյալ Նահանգների նոր վարչակարգին եւ ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդին, խնդրելով ընդունել Բոսնիայում խաղաղ կարգավորման ժնեւյան ծրագիրը, որի մշակման գործում, նախարարի խոսքերով, Արեւմտյան Եվրոպան ներդրել է իր ողջ դիվանագիտական եռանդն ու կարողությունները: Միաժամանակ պաշտոնական Բուխարեստը հաղորդել է, որ Ռումինիայի սահմանապահ զորքերը արգելել են սերբական երկու նավերի անցումը Դանուբ գետով: Այդ նավերը բեռնված են նավթով, որը նախատեսված է շրջափակման մեջ գտնվող Նոր Հարավսլավիայի համար: Հիշեցնենք, որ անցած շաբաթ Միացյալ Նահանգներն ու ՄԱԿ-ը խիստ կանխազգուշացում էին արել Ռումինիային եւ Բուլղարիային այն բանի համար, որ նրանց թողտվությամբ Նոր Հարավսլավիան հաջողությամբ շրջանցում է ՄԱԿ-ի կողմից իրականացվող տնտեսական պատժամիջոցները:

Եգիպտոսը բավարար է համարում Իսրայելի զիջումները

Ինչպես հաղորդում է «Ազատություն» կայանի թղթակիցը Եգիպտոսից, պաշտոնական Կահիրեն եւ եգիպտական մամուլը ողջունել են Իսրայելի զիջողական որոշումը երկիր վերադարձնել արտաքսված պաղեստինցիներից հարյուրին, իսկ մնացյալների արտաքսման ժամկետը սահմանափակել մեկ տարով: Եգիպտոսի արտգործնախարար Ամր Մուսան հայտարարել է, որ իր երկիրը ի սկզբանե դեմ է եղել խաղաղ կարգավորման բանակցությունների ապագան պաղեստինցիների հետ կապված միջադեպից կախման մեջ դնելու փորձերին, իսկ Իսրայելի վերջին զիջումներից հետո առավել եւս դրա կարիքը չկա: Կայանը հաղորդում է, որ Իսրայելի իշխանությունների վերջին որոշումը ողջունել է նաեւ Լիբանանի արտգործնախարար Ֆարես Բուեյզը, ինչը կայանի մեկնաբանին հիմք է տալիս կարծելու, որ այն ընդունելի է նաեւ Սիրիայի համար: Հիշեցնենք, որ արաբա-իսրայելական բանակցությունների հերթական փուլը նախատեսված էր անցկացնել փետրվարին, բայց այժմ հետաձգվել է անորոշ ժամանակով:

Բաքվի բանակցություններում ամեն ինչ բարվոք չէր

Ինչպես հաղորդում է BBC կայանը, Բաքվում Վրաստանի եւ Ադրբեջանի ղեկավարների միջեւ բանակցություններում լուրջ տարաձայնություններ են ծագել ազգային փոքրամասնությունների հարցի վերաբերյալ: [illegible]

Փարիզ

Ֆրանսիացիներին առավել մտահոգում է Բոսնիան

Փետրվարի 3-ին ֆրանսիական բոլոր կենտրոնական թերթերը տեղեկություններ են հաղորդել այն մասին, որ Միացյալ Նահանգները կարող են արգելել եվրոպական ֆիրմաների մասնակցությունը ԱՄՆ-ի ֆեդերալ ծառայությունների կողմից առաջարկվող առեւտրական պատվերների իրականացման ծրագրանախապատրաստությանը հեռուստատեսային հաղորդակցության, էներգետիկայի եւ տրանսպորտի բնագավառներում: Այդ թեմային է մասնավորապես նվիրված «Մոնդ» թերթի առաջաբանը, ուր ասվում է, թե եվրոպական համայնքը կարող է եւ պետք է զիջումների դիմի Միացյալ Նահանգներին: «Ֆիգարո»-ն իր հերթին հարցադրում է կատարում, թե արդյոք Վաշինգտոնի այդ քայլը պատասխան միջոցառում է եվրոպացիների ցուցաբերած դիրքորոշման դեմ GATT-ի շրջանակներում տեղի ունեցած բանակցությունների ընթացքում, թե այնուամենայնիվ առաջադրում եվրոպացիներին հնազանդեցնելու կոչված նպատակային գործողություն:

«Մոնդ»-ը իր առաջին էջում զետեղել է նաեւ Ֆրանսիայի նախկին նախագահ Վալերի Ժիսկար դ'Էստենի, որը ներկայումս «Միություն հանուն ֆրանսիական ժողովրդավարության» կուսակցության ղեկավարն է, հոդվածը Բոսնիայի հակամարտության վերաբերյալ: Ժիսկար դ'Էստենը Բոսնիայի ապագան տեսնում է երկու տարբերակով: Կամ, գրում է նա, միջազգային հանրությունն [illegible]

մակերդի դեմոկրատական իրավունքներն ու բոլոր էթնիկական միավորների հավասար իրավունքներն ու անվտանգությունն ապահովելու քաղաքական համակարգը: Ժիսկար դ'Էստենը գտնում է, որ նման տարբերակի իրականացման դեպքում միջազգային հանրությունը ամենախիստ պատժամիջոցների սպառնալիքի տակ պետք է կասեցնի հարեւան երկրների ցանկացած բնույթի միջամտության փորձերը, ինչը կբացառի հակամարտության բորբոքումը դրսից: Ժիսկար դ'Էստենը գտնում է, որ իր առաջարկած տարբերակը պետք է ներկայացվի ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդին, թեեւ նշում է, որ նրանում ընդգրկված երկրների մոտեցումները ներկայումս հեռու են նման տարբերակի ընկալումից:

«Ֆիգարո»-ն իր էջերում անդրադառնում է ԱՄՆ-ի նոր վարչակարգի արտաքին քաղաքականության իրականացման ոճին, մասնավորապես արաբա-իսրայելական հարաբերությունների հարցում: Թերթը գրում է, որ Իսրայելի վերջին զիջումները, կապված արտաքսված պաղեստինցիների խնդրի հետ, իրականացվել են ԱՄՆ-ի վարչակարգի հետ Իսրայելի իշխանությունների խորհրդակցություններից հետո: Իսրայելի [illegible]

է նաեւ, որ իր ողջ նախընտրական արշավի ընթացքում Բիլ Քլինթոնը խոստումներ է շռայլել հրեաներին առ այն, որ Իսրայելը կրկին առանձնահատուկ տեղ կգրավի ԱՄՆ-ի միջինարեւելյան քաղաքականության մեջ: Սակայն այսօր Քլինթոնի վարչակարգը չի կարող անվերապահորեն պաշտպանել Իսրայելին արտաքսյալ պաղեստինցիների հարցում, առանց ոտնահարելու ՄԱԿ-ի համապատասխան բանաձեւը, ուր շատ հստակ պահանջ է ներկայացված Իսրայելին իսկույն եւեթ երկիր վերադարձնել անխտիր բոլոր արտաքսյալներին: Ուստի, եզրափակում է «Ֆիգարո»-ն, թեեւ Իսրայելի վերջին քայլը հնարավորություն է տալիս ԱՄՆ-ին խոսելու այն մասին, որ ինչ-որ բան լուծվել է կամ մոտ է լուծվելուն, սակայն իրականում արտաքսյալների խնդիրը մնում է նույնը, ինչ որ եղել է:

Եվ վերջապես «Լիբերասիոն» թերթը անհանգստացնող նյութ է տպագրել Ֆրանսիայի խորհրդարանային հանձնաժողովի զեկուցման մասին, որը նվիրված էր Ֆրանսիայում մաֆիոզ կառույցների ներթափանցման եւ ամրապնդման հարցին: Զեկուցման մեջ նշվում է, որ թեեւ մաֆիոզ կառույցները Ֆրանսիայում առայժմ լուրջ սպառնալիք չեն ներկայացնում, սակայն [illegible]

Պատրաստեց ՏԻԳՐԱՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Լուրերի Հոսք

Եթե ընտրությունները այս կիրակի լինեին

Եթե Ֆրանսիայում խորհրդարանային ընտրությունները տեղի ունենային այս կիրակի, ապա պահպանողականները կստանային ընտրողների ձայների 43 տոկոսը, սոցիալիստները 22, էկոլոգիստները 20, իսկ Լը Պենի ծայրահեղականները 12 տոկոս, հաղորդում է RFI կայանը: Այդ մասին են վկայում Ֆրանսիայում անցկացված հասարակական կարծիքի հարցումների արդյունքները:

Շվեդիայի արտգործնախարարը ժամանեց Մոսկվա

«Ազատություն» կայանը հաղորդում է, որ Մոսկվայում Շվեդիայի արտգործնախարարի աշխատանքի կարեւոր խնդիրներից մեկը պետք է լինի Ռուսաստանի եւ Բալթյան երկրների տարածով Շվեդիա գաղթականների անօրինական մուտքի կասեցումը: Կայանը հաղորդում է, որ թեեւ իրաքցիները, քրդերը եւ իրանցիները Շվեդիա են հասնում բալթյան երկրների մաֆիոզ կառույցների աջակցությամբ, այդ գործողությունների ուղեղային կենտրոնն այնուամենայնիվ գտնվում է Մոսկվայում եւ մեծ եկամուտներ է բերում ռուս մաֆիոզներին:

Նոր ֆենոմեն Եվրոպայում

Եվրոպայում զարգացում է գտնում հանցագործությունների նոր ֆենոմեն, հաղորդում է RFI կայանը: Դա մեքենաների գողությունն է: Ֆրանսիական ոստիկանության տվյալներով, 1991 թ. միայն Ֆրանսիայից գողացվել է շուրջ 192000 մեքենա: Ընդ որում, կայանի տվյալներով, եվրոպական յուրաքանչյուր երկրից գողացված ավտոմեքենաներն ունեն իրենց կոնկրետ հասցեատերերը: Այսպես, Ֆրանսիայից դրանք արտահանվում են արաբական Մաղրեբ, Մեծ Բրիտանիայից Պակիստան եւ Ճապոնիա, Իտալիայից Լիբանան ու Քուվեյթ: Բայց ամենամեծ շուկան սպասարկում է Գերմանիան՝ ողջ Արեւելյան Եվրոպան եւ նախկին ԽՍՀՄ-ը:

30 մարդ զոհվել է հրաբխի ժայթքման հետեւանքով

Ինչպես հաղորդում է RFI կայանը, 30 մարդ զոհվել է Ֆիլիպիններում, Մայոն հրաբուխի ժայթքման հետեւանքով:

Ռազմական համագործակցություն Ուկրաինայի եւ Լեհաստանի միջեւ

Փետրվարի 3-ին Կիեւում Ուկրաինայի եւ Լեհաստանի պաշտպանության նախարարներ Կոնստանտին Մորոզովը եւ Յանուշ Օնիշկեւիչը ստորագրել են ռազմական-ոլորտում համագործակցության մասին պայմանագիրը: Ստորագրման արարողությունից հետո կայացած մամուլի ասուլիսում նախարարները նշեցին, որ փաստաթուղթը չի նախանշում երկու պետությունների միջեւ ռազմական դաշինքի ստեղծում եւ ուղղված չէ երրորդ երկրների դեմ: Կ. Մորոզովը հաղորդեց, որ Ուկրաինան եւ Լեհաստանը կհամագործակցեն զինաթափման, խաղաղ ժամանակ զինված ուժերի համալրման ասպարեզներում, ինչպես նաեւ տեղեկություններ կփոխանակեն զենքի նմուշների մասին: Պայմանագրով նախատեսվում է նաեւ անցկացնել համատեղ զ...[illegible] ...վարժություններ, համատեղ գործողություններ մշակել զորքերի թիկունքային եւ տեխնիկական ապահովման գործում: Չեմ է բերվել ռազմական դիտորդների փոխանակման, ռազմական մասնագետների համատեղ նախապատրաստման մասին պայմանավորվածություն: Յա. Օնիշկեւիչն ասաց, թե պայմանագիրը համապատասխանում է երկու երկրների ժողովուրդների շահերին եւ անկասկած կնպաստի Կենտրոնական Եվրոպայում կայունության ապահովմանը: Ուկրաինայի վարչապետ Լեոնիդ Կուչման Լեհաստանի պաշտպանության նախարարի հետ հանդիպման ժամանակ հայտարարեց, որ Լեհաստանը ոչ միայն հարեւան է, այլեւ ստրատեգիական գործընկեր»:

Մշակույթ

Անգլիական արվեստի խճանկար

Գլայնդբոռնի բանդակագործության ստուդիան

Մշակութային վերելք ապրող այս քաղաքի երիտասարդ արվեստագետների մի ուշագրավ նախաձեռնության մասին պատմող ստորեւ ներկայացվող նյութը, կարծում ենք, կհետաքրքրի հատկապես մեր քանդակագործներին, որոնք եւս նյութերի եւ համապատասխան գործիքների գների կտրուկ աճի հետեւանքով հայտնվել են դժվարին կացության մեջ:

Գլայնդբոռնը, որ ժամանակին հռչակված էր որպես ինժեներատեխնիկական մտքի եւ նավաշինության կենտրոն, այսօր մեծ առաջխաղացում ունի մշակույթի ասպարեզում: Այն դարձել է կինոբատոնների, օպերայի եւ բալետի, ընդհանրապես արվեստների քաղաք: Պատահական չէր անշուշտ, որ այն արժանացավ մշակույթի եվրոպական քաղաքի 1990 թ. մրցանակին: Մինչ այդ նման պատվի արժանացել էին Աթենքը, Ամստերդամը, Բեռլինը եւ Փարիզը: Գլազգոյում բացվում են նորանոր պատկերասրահներ, ցուցասրահներ, ստեղծվում գեղարվեստական զանազան կազմակերպություններ: Դրանցից մեկն էլ քանդակագործության ստուդիան է, որ չնայած իր մի քանի տարվա կենսագրությանը, արդեն բարի համբավ ունի, եւ ոչ միայն Անգլիայում:

Այս քաղաքում ապրում եւ ստեղծագործում էին բավական թվով քանդակագործներ, որոնք չունեին իրենց անհատական հարմարավետ արվեստանոցները: Մեկ միասնական, ընդհանուր մասնագիտացված արվեստանոց ունենալու անհրաժեշտությունն էլ ստիպեց նրանց զբաղվել իրենց փոքրիկ ընկերակցությունը ստեղծելու խնդրով: Այդ խումբը, որի մեջ էին Ջիմ Բաքլին, Թրեյսի Մաքենան, Քեյթ Թոփսոնը, Սիբիլա Ֆոն Հալեմը եւ Քեյտ Մինքլերը, իր առաջին նիստին հավաքվեց 1987 թ. օգոստոսին: Կազմվեց ընկերության կանոնադրությունը, որտեղ սահմանվեցին դրա բնույթն ու նպատակները: 1988-ի սկզբներին այն պաշտոնապես գրանցվեց անվանվելով «Գլազգոյի քանդակագործության ստուդիա», իսկ նրա անդամներ դարձան այդ խմբի բոլոր անդամները: Հարկային տեսչության վարչությունն ընդունեց, որ այս կազմակերպությունը առեւտրային չէ եւ հետապնդում է բարեգործական նպատակներ: Վերջիններս այն հիմնական պայմաններն են, որոնց առկայության դեպքում միայն կարելի է նպաստներ ակնկալել հասարակական հիմնադրամներից: Որպեսզի այս երիտասարդ ընկերակցությունն ունենար շրջանառու կապիտալ, կազմվեց բաժանորդ քանդակագործների ցուցակ, որոնք պատրաստակամություն հայտնեցին ամեն տարի գումար վճարել ստուդիայի ծառայություններից օգտվելու համար:

Ինչպես հիշում է Ջիմ Բաքլին, «1988-ի սկզբին ամեն ինչ պատրաստ էր, բացի գլխավորից՝ համար տեղից»: Բարեբախտաբար քաղաքի արեւելյան ծայրամասում գտնվեց մի հսկա պահեստ, որ պատկանել էր տեղի ծխախոտի ֆաբրիկային: Այն համապատասխանում էր քանդակագործների պահանջին, ընդարձակ բակ երկու խոշոր դռնախորշերով (մեկը նախատեսված բեռնաթափման համար) եւ հսկայական բաց տարածք քառակուսի հատակով ու դրան հարող աշխատասենյակներով: Ճիշտ է, այդ տարածքը ավելի լայն էր (3350 քառ. մ ծածկով հրապարակ եւ 900 քառ. մ բակ) ու բանկ, քան նախատեսել էին, բայց նրանք որոշեցին համարձակություն դրսեւորել եւ այնտեղ մուտք գործեցին 1988 թ. մայիս ամսին:

Բացի Արվեստների Շոտլանդական եւ Գլազգոյի շրջանային խորհուրդների տրամադրած միջոցներից, առաջին տարում ստացվեցին նաեւ այլ հատույթներ: Օրինակ, սարքավորումներ գնելու համար 10000 ֆունտ ստեց Հենրի Մուրի հիմնադրամը: Իսկ վերոհիշյալ ֆաբրիկայի տերերը նրանց բույլատրեցին երեք ամիս չմուծել վարձը:

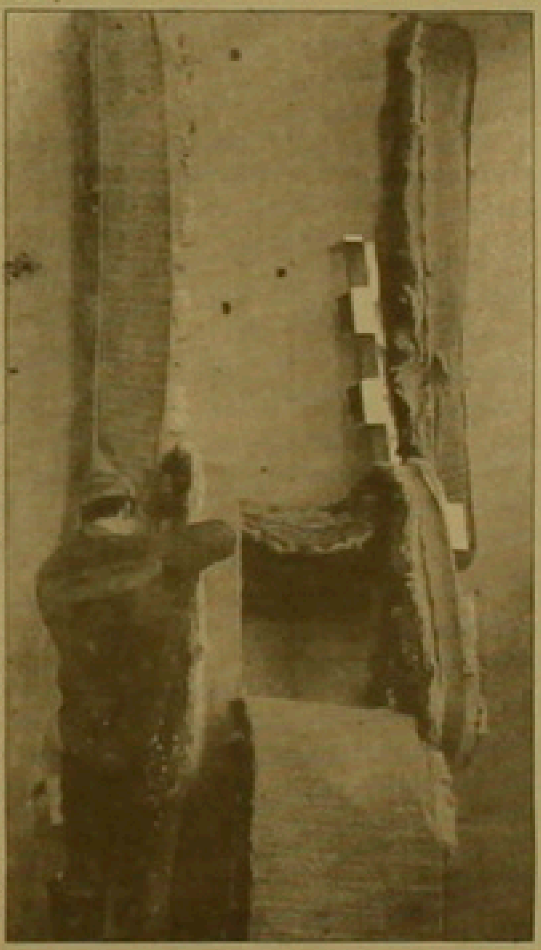

Ավելին, նրանք նվիրեցին էլեկտրական այն հաղորդալարը, որն անչափ անհրաժեշտ էր քանդակագործական աշխատանքների համար: Քանի որ համապատասխան գումար չկար վարձու աշխատանքներ կատարել տալու համար, անդամները կամովին հանձն առան վարչական եւ ֆիզիկական ողջ աշխատանքը:

Շենքային վերանորոգումը եւ վերասարքավորումը տեւեց մի քանի ամիս, թեեւ մինչ այսօր էլ այն լիովին ավարտված չէ: Ննջասենյակներից մեկը վերափոխվեց մետաղագործության արվեստանոցի, իսկ մյուսի վրա տեղադրվեց հիդրավլիկ հիմնական ամբարձիչ: Պատրաստվեցին փայտափորագրության արվեստանոց, դարբնոց, հատուկ տարածք հասկացվեց քարտաշներին: Բակի մյուս ծայրին կառուցվեց առանձին շինություն կավի եւ գիպսային աշխատանքների համար: Ներքին մեծ կառույցը ցանկապատվեց հարեւան գեղանկարչական արվեստանոցներից եւ բաժանվեց 24 անհատների միջեւ: Գնվեց ինչպես ձեռքի, այնպես էլ էլեկտրական սարքավորումների եւ գործիքների հավաքակազմ, իսկ հարեւան ծեռնարկությունը քանդակագործներին նվիրեց եռակցման հարմարանք: Աշխատասենյակներից մեկում կազմակերպվեց գրադարան եւ ընկերության քանդակագործ-անդամների ստեղծագործությունների դիապոզիտիվային կապալոգ:

Իր գոյության երկու տարում էլ պակաս ժամանակահատվածում ստուդիան հասավ հիանալի հաջողությունների: Այսպես, տարեկան ապրանքաշրջանառությունը կազմեց մոտ 100 հազար ֆունտ, որից 70 տոկոսը վաստակած միջոցներն էին, իսկ մնացածը հասարակական հիմնադրամներից ստացված հատույթներ: Վերջիններից բացի, շահույթի կանոնավոր աղբյուրը կազմվում է անդամավճարներից (ստուդիան այժմ ունի 100-ից ավելի անդամ, որոնցից յուրաքանչյուրը տարեկան վճարում է 12 ֆունտ), 24 անհատական արվեստանոցների վարձավճարից, ստուդիայում պատրաստված ստեղծագործությունների վաճառքի գների 5 տոկոս միջնորդավճարից եւ, իհարկե, մասնավոր կամ պետական պատվերներից:

Իր գործունեության շրջանակն ընդլայնելուն զուգընթաց ստուդիան այսօր վերածվել է մի բարդ կառույցի: Ստեղծվել է համակարգողի պաշտոնը, որը ֆինանսավորում են Արվեստների Շոտլանդական եւ Գլազգոյի շրջանային խորհուրդները: Այդ պաշտոնն այժմ զբաղեցնում է Ջուլիա Ռեդքլիֆը: Վերջինս որոնում է շահույթի նոր աղբյուրներ եւ նոր հովանավորներ, կարգավորում է պատվերների գործը, նպաստում նոր նախագծերի կազմմանը, ուղղություն տալիս անդամների գործունեությանը, պրոպագանդում ստուդիայի աշխատանքները եւ ընդհանրապես ներկայացնում ու պաշտպանում նրա անդամների շահերը: Գյուլբենկյան հիմնադրամի հատկացրած 11 հազար ֆունտի շնորհիվ առանձնացվել է եւս մեկ տեխնիկական օգնականի պաշտոն: Այս ամենից հետո անդամները նշանակալից չափով կարողացան իրենց վրայից թոթափել կամովին հանձն առած վարչական պարտականությունները եւ վերադառնալ իրենց մասնագիտությանը՝ քանդակագործությանը: Ստուդիան ոչ միայն հնարավորություն է տալիս իր անդամներին իրագործել իրենց ստեղծագործական ծրագրերը, այլեւ մեծ աշխատանք է տանում բնակչության շրջանում քանդակագործության հնարավորությունները քարոզելու ուղղությամբ: Այն այսօր դարձել է կենտրոն, որ լայն կապեր է ստեղծել դպրոցների եւ քոլեջների, տեղական իշխանության մարմինների, ճարտարապետների, դիզայներների, այլ մասնագիտությունների ներկայացուցիչների, նաեւ օտար երկրների արվեստագետների հետ: Կարեւորն այն է, որ ստուդիան երբեք գեղարվեստական խնդիրները չի ստորադասում առեւտրայինին: Այսպես, երբ Սուրբ Ծննդյան տոների նախօրյակին նրանք քաղաքը զարդարելու պատվեր ստացան, երկար քննարկեցին, թե այն որքանո՞վ է պատշաճում իրենց որդեգրած սկզբունքներին:

Ստուդիան բաց է բոլոր նրանց համար, ովքեր զբաղվում են ստեղծագործական գործունեությամբ: Գնալով մեծանում է այնտեղ ընդգրկվել ցանկացողների թիվը, ուստի անդամներն արդեն մտածում են այն ընդլայնելու մասին: Ստուդիան դեպի իրեն է ձգում, Բրիտանիայի եւ Իռլանդիայի ամենատարբեր շրջաններում ապրող շատ քանդակագործների: Այսօրվա դրությամբ նրա անդամների մոտ կեսն այլ տեղերից է եկել Գլազգո: Ծրագրված է քանդակագործ-անդամներին ուղարկել արտասահմանյան երկրներ: Արդեն հրավիրվել են հույներ, դանիացիներ, ֆ[illegible]ներ, ռուսներ եւ այլն: Այսօր ակտիվ[illegible] են կապերը հատկապես Արեւելյան Եվրոպայի երկրների հետ:

Գլազգոյի քանդակագործության ստուդիայի հաջողությունները ոգեւորիչ են: Ծրագրեր են մշակվում նոր տարածքներ ձեռք բերելու եւ հետագա աշխատանքները կատարելագործելու ուղղությամբ: Պատրաստվում են ձեռք բերել բրոնզե մեծ ձուլարան, կինո եւ տեսաֆիլմերի նկարահանման ու ցուցադրման սարքավորումներ, ավտոբեռնաթափիչ եւ այլն: Սա փոքր ցուցակ չէ, բայց այն լիովին համապատասխանում է ստուդիայի անդամների վաղուց ի վեր դրսեւորած խանդավառությանն ու համառությանը: ■

«Թագավորական» ցուցահանդես Գրինվիչում

Վերջին շրջանում Անգլիայի մշակութային կյանքի կարեւոր իրադարձություններից մեկն էլ Լոնդոնի հարավում՝ Գրինվիչում բացված պատմագեղարվեստական ցուցահանդեսն էր՝ նվիրված Հենրիխ 8-րդի ծննդյան 500-ամյակին: Լայնորեն տարածված կարծիքի համաձայն, այն թագավորը եղել է խոշոր բռնակալ եւ կոշտ-կոպիտ անձնավորություն: Կազմակերպված ցուցադրանքը նպատակ չունենալով քողարկել դա, միաժամանակ անգլիացի միապետին ներկայացրեց բոլորովին ուրիշ գույներով եւ երանգներով: Այցելուի պատկերացումը փոխվում է սենյակից սենյակ անցնելիս. պարզվում է, որ Հենրիխ 8-րդը հրապուրվել է սպորտով, գեղանկարչությամբ, երաժշտությամբ եւ գիտություններով՝ այդ առումով չզիջելով ֆրանսիական եւ իտալական թագավորներից:

Պատճառներից մեկն էլ երեւի դա էր, որ այցելուներն ուղղակի հիացեցին Գրինվիչի Ազգային ծովային թանգարանը, որտեղ բացվել էր ցուցահանդեսը: Այն կազմակերպված էր 16-րդ դարի պատմական կոլորիտը վերստեղծելու սկզբունքով: Այսպես, կերտված էր Հին պալատը, որտեղ ծնվել է թագավորը, ապա այն եկեղեցին, որտեղ մկրտվել եւ 18 տարի անց ամուսնացել է Եկատերինա Արագոնացու հետ: Գրինվիչի Թագավորական պալատը ներկայացված էր իր ամբողջ հանդիսավորությամբ: Այստեղ մշակույթը եւ եվրոպական քաղաքականությունը սերտորեն միահյուսված են եղել:

Այնուհետեւ հայտնվում ենք ասպետական մրցամարտերի տեղում: Հաջորդ դահլիճի գլխավոր ցուցանմուշը Թագավորական հավաքածուի նշանավոր նկարն էր, որտեղ պատկերված է Հենրիխի եւ Ֆրանսիայի թագավոր Ֆրանցիսկ 1-ինի հանդիպումը: Անցնելով թագավորական ապարանքի սենյակներով՝ այցելուն ծանոթանում է միապետի լայն հետաքրքրությունների եւ զբաղմունքների հետ, իմանում այն մասին, որ նրան հետաքրքրել են մաթեմատիկան եւ ճարտարվեստը, գրականությունը եւ աստվածաբանությունը: Հենրիխը նաեւ եղել է նշանավոր քարտեզագիր: Նրա օրոք այս մարզում կատարվել է իսկական հեղափոխություն:

Ցուցահանդեսի վերջին բաժինը նվիրված է անգլիական ռազմական նավատորմը վերափոխելու հարցում Հենրիխ 8-րդի ունեցած ծառայություններին:

Այս ցուցահանդեսը մասնագետների կողմից գնահատվեց որպես «Իվենթ Քոմյունիքեյշնզ» ընկերության Սիդ Սայմընզի գլխավորած դիզայներների խմբի ստեղծագործական հաղթանակ: «Մենք ձգտում էինք անականկալ պատրաստել յուրաքանչյուր անկյունում եւ վերստեղծել Հին պալատի հրաշքը», ասում է Սայմընզը: Դա նրանց լիովին հաջողվեց, եւ գտնված հետաքրքիր լուծումների շնորհիվ 500 տարի անց Հենրիխ 8-րդը կարծես նորից վերակենդանացավ:

Էջի նյութերը պատրաստեց
ԼԵՎՈՆ ԼԱՃԻԿՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Օտար Մամուլ

ՖՐԱՆՍԻԱ. ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ՊԱՀԱՆՋՈՒՄ Է ԿՏՐՈՒԿ ՄԻՋՈՑՆԵՐ

«Ֆիգարոյում» երկու հոդված Հայաստանի մասին

Ֆրանսիական ծանրակշիռ օրաթերթերից մեկը՝ «Ֆիգարո»ն, իր չորեքշաբթի օրվա՝ փետրվարի 3-ի համարում երկու նյութ է զետեղել Հայաստանի մասին: «Հայաստան. դաժան ցեղասպանություն» վերնագրված հոդվածի հեղինակը Ռոժե Տեր-Հակոբյանն է, որը նկարագրում է 1988-ից ի վեր, երբ Ղարաբաղի հայերը բարձրացրին ինքնորոշման հարցը, Հայաստանին պատած դժվարությունները՝ Ղարաբաղի եւ հարակից շրջանների հայ բնակչության սպանդը, բռնագաղթը, Հայաստանի տնտեսական շրջափակումը եւ հատկապես այսօրվա վիճակը, երբ էներգետիկ ճգնաժամի եւ աննախադեպ ցրտի պատճառով բնակչությունը կրում է անասելի տառապանքներ: Այս բոլորը բաունավող պատերազմի պայմաններում, որ Ադրբեջանի կողմից պարտադրված է Ղարաբաղին եւ Հայաստանին:

«Այս վիճակը, գրում է հոդվածագիրը, բացատրվում է Արեւմուտքի կրավորականության պատճառով»: «Լրատվության միջոցները հանգավոր կերպով լռում են. ո՞վ է այսօր տեղյակ Հայաստանի վիճակի մասին», հարցնում է Ռ. Տեր-Հակոբյանը եւ բացատրում. «Քաղաքական իշխանությունները սպասողական դիրք են բռնել: Օրինաւոր եւ արդարամիտ ֆրանսիացիները չեն հասկանում, թե ինչն է խանգարում Ֆրանսիային՝ մարդու իրավունքների հայրենիքին, այս ողբերգությանը դիվանագիտական լուծում գտնել:

Դրա համար բազմաթիվ միջոցներ կարելի է օգտագործել, առաջարկում է նա:

Օրինակ, «Ֆրանսիան ուղիղ դիվանագիտական ճնշում է կատարում ադրբեջանական կառավարության մոտ, գրգռում է եվրոպական համայնքին, որի ազդեցիկ անդամներից է, համատեղ դիվանագիտական ճնշում կատարելու եւ, վերջապես, Անվտանգության խորհրդին, որ Ֆրանսիան մշտական անդամ է, գրավեցնում, դրդում մի որոշում ընդունել, անհրկբայորեն դատապարտելու համար Ադրբեջանին եւ նրանից պահանջելու հարգել միջազգային օրենքները»:

Որքանով է հոդվածի կիրքը բաժանում «Ֆիգարո»ն, դժվար է ասել. խմբագրության կողմից որեւէ նկատառում չի նշված: Ասենք միայն, որ թեեւ այն տպագրված է թերթի երկրորդ էջում, սակայն «կարծիքներ» բաժնում եւ հեղինակն էլ ծագումով հայ է:

Հայաստանին վերաբերող երկրորդ նյութը խմբագրություն է ուղարկել «Ֆիգարո»ի Մոսկվայի թղթակից Պիեռ Բոսեն: Այն վարչապետ Խոսրով Հարությունյանի հրաժարականի մասին է, որը հետեւանք է Հայաստանի սոցիալ-տնտեսական ծրագրի քննարկման ժամանակ նախագահ Տեր-Պետրոսյանի եւ արդեն նախկին վարչապետի սկզբունքային տարաձայնության: «Հրաժարական տված վարչապետը, գրում է թերթը, երբ հավասար բազմաթիվ պատգամավորների, հարցականի տակ էր դրել տնտեսական ծրագրի չափազանց անորոշ բնույթը: Այդ գիծը, գտնում էր նա, չի համընկնում «բարեփոխումների ոչ մի ճշգրիտ մոդելի հետ»: Իրականում, բացատրում է Պ. Բոսեն, հակված ենք կարծելու, որ Խոսրով Հարությունյանը հրաժարվեց իր վրա վերցնել «ցնցամիջոցների» ամբողջ մի շարք, որ ժողովրդականություն չեն վայելում եւ սոսկ անհույս հարկադրական քայլեր են փորձելու համար խուսափել տնտեսությունն ամբողջապես խորտակելուց»:

Այնուհետեւ «Ֆիգարո»ի մոսկովյան թղթակիցը նկարագրում է Հայաստանի ներկա դժվարությունները: «Հանդիպելով այսպիսի վիթխարի խնդիրների, նախագահ Տեր-Պետրոսյանն ըստ երեւույթին գտավ, որ այս պահին կառավարող թիմի ծոցում երկպառակություններն անթույլատրելի շռայլություն են», ավարտում է Պ. Բոսեն: ■

ԱՊ-ԱՄՆ

Հեռախոսազրույց Կոզիրեւի եւ Քրիստոֆերի միջեւ

Ռուսաստանի արտգործնախարար Անդրեյ Կոզիրեւը եւ ԱՄՆ պետքարտուղար Ուորըն Քրիստոֆերը փետրվարի 3-ին կայացած հեռախոսազրույցի ընթացքում քննարկեցին մի շարք միջազգային խնդիրներ, այդ թվում հատուկ քայլերը, ուղղված Միջին Արեւելքում ստեղծված ճգնաժամային իրավիճակի լուծմանը, որը պայմանավորված է Իսրայելից պաղեստինցիներին վտարելու գործողությամբ: Երկու երկրների՝ արտաքին քաղաքական գերատեսչությունների ղեկավարները այդ իրավիճակը բնութագրեցին որպես հանկարծակի խոչընդոտ երջանում կայուն խաղաղության հաստատման ճանապարհին:

Հարավսլավական ճգնաժամի քննարկման ժամանակ Անդրեյ Կոզիրեւը պարզաբանեց Դաշնակցային Ռուսաստանի վերջին նախաձեռնության իմաստը, որը կոչված է ապահովել Բոսնիայի եւ Հերցեգովինայի կարգավորման վերաբերյալ ժնեւում ձեռք բերված պայմանավորվածությունները:

Ռուսաստանի արտգործնախարարության ներկայացուցչի հաղորդագրության համաձայն, հեռախոսազրույցի ընթացքում խոսքը գնում էր նաեւ երկու երկրների արտաքին քաղաքական գերատեսչությունների ղեկավարների հանդիպումն արդեն մոտ ժամանակներս անցկացնելու հնարավորության մասին: Ինչպես սպասվում է, այն կկայանա եվրոպական քաղաքներից մեկում, հավանաբար ժնեւում, եւ կլինի բարձր մակարդակով հանդիպման նախապատրաստականը: ■

ԱՊՀ

Վարչապետները կհանդիպեն Մոսկվայում

ԱՊՀ անդամ երկրների կառավարությունների ղեկավարների խորհրդի հերթական նիստը կկայանա մարտի 12-ին Մոսկվայի «Պրեզիդենտ-հոթել» հյուրանոցում: Այդ մասին «ԻՖ»-ին հաղորդեց ԱՊՀ աշխատանքային խմբի համակարգող Իվան Կորոչենյան: Փետրվարի 3-ին Մոսկվայում Դաշնակցային Ռուսաստանի փոխվարչապետ Ալեքսանդր Շոխինի հետ հանդիպման ժամանակ նա քննարկեց առաջիկա նիստի կազմակերպման տեխնիկական հարցերը:

Ի. Կորոչենյայի խոսքով, վարչապետների հանդիպումից 3 օր առաջ տեղի կունենա տնտեսության հարցերով զբաղվող փոխվարչապետների խորհրդակցությունը, որոնք կմտնեն մշտական ներկայացուցիչների կոմիտե: Այդպիսի կոմիտե ստեղծելու մասին որոշում է ընդունվել ԱՊՀ երկրների Մինսկում կայացած գագաթաժողովում: ԱՊՀ աշխատանքային խմբի համակարգող նշեց, որ վարչապետների հանդիպման օրակարգը քննարկվում է նաեւ փոխվարչապետների մակարդակով: ■

Մոսկվա

Մեղադրում են Ելենա Բոններին

«Անդրեյ Սախարովի անվան ժողովրդավարական ուժերի դաշինք»-ի նախագահ Վլադիմիր Վորոնինը ակադեմիկոսի այրի Ելենա Բոններին մեղադրել է այն բանում, որ նա 70-80-ական թթ. աշխատել է ՊԱԿ-ի եւ ԿՀՎ-ի համար: Չորեքշաբթի օրը Մոսկվայում մամուլի ասուլիսում նա որպես փաստարկ բերել է այն փաստը, որ Ե. Բոնները «չհեռացվեց ԽՄԿԿ-ից եւ չքանտարկվեց»: Դրա հետ մեկտեղ նա խոստովանել է, որ իր գլխավորած «Դաշինք»-ը ՊԱԿ-ի եւ ԿՀՎ-ի հետ Ե. Բոնների կապի ուղղակի ապացույցներ ունի:

Վորոնինը Ե. Բոններին մեղադրեց նաեւ այն բանի համար, որ վերջինս ընտանեկան արխիվը տանում է ԱՄՆ: Վորոնինը հայտարարեց նաեւ, որ մտադիր է իր թեկնածությունն առաջադրել Ռուսաստանի նախագահի առաջիկա ընտրություններում: ■

Ցարեր

Զոհվել է 4 մարդ

Երեքշաբթի օրը ձնահոսերի անկումից 4 մարդ է զոհվել Վրաստանի Դուշեթի շրջանում, որը գտնվում է Կովկասյան մեծ լեռնաշղթայի հյուսիսային ճյուղավորումներում, «ԻՖ»-ին հայտնեցին Վրաստանի ՆԳՆ մամուլի կենտրոնում: Վատ եղանակի պատճառով փրկարարների ուղղաթիռները չեն կարողանում բոլել աղետի վայր: ■

Լուրերի Հոսք

Դասալքությունն ու զինավաճառքը տարածված չեն

1991-1992 թթ. ռուսական բանակի 500 հազարանոց արեւմտյան զորախմբից դասալիք է դարձել ընդամենը 250 մարդ, նշել է զորախմբի գլխավոր հրամանատար, գեներալ-գնդապետ Մ. Բուռլակովը: Նա ընդգծել է նաեւ, որ ռուս զինծառայողները Գերմանիայի տարածքում զինավաճառքով չեն զբաղվում: Բուռլակովի կարծիքով, ռուսական կայազորների շուրջ ստեղծվել են տարագիրների մաֆիական կառույցներ, որոնց անդամները փորձում են թափանցել կայազորների տարածք: Նա հերքել է այն պնդումները, թե Գերմանիայից հեռացող ռուսական զորքերը օբյեկտները թողնում են էկոլոգիական վատ վիճակում: Նրա խոսքերով, Գերմանիայի իշխանությունները բողոք են ներկայացրել 468 կայազորներից միայն 9-ին:

Բելառուսում կրկին արտոնվում է կոմկուսը

Բելառուսի խորհրդարանը փետրվարի 3-ին թույլատրեց հանրապետության կոմունիստական կուսակցության գործունեությունը: Պատգամավորները չեղյալ ճանաչեցին «Բելառուսի հանրապետության տարածքում կոմկուսի գործունեությունը ժամանակավորապես դադարեցնելու մասին» 1991 թ. օգոստոսի 25-ին ԳԽ կողմից ընդունված որոշումը:

Փոփոխություններ նախագծում

Ռուսաստանի եւ Վրաստանի միջեւ Թբիլիսիում տեղի ունեցող բանակցությունների ընթացքում ռազմական փորձագետներն ուղղում են մտցրել Վրաստանի տարածքում տեղակայված Ռուսաստանի զորքերի իրավական կարգավիճակի եւ մնալու ժամանակների մասին պայմանագրի նախագծում: Այդ ուղղման համաձայն, Վրաստանի տարածքում ժամանակավորապես գտնվող Ռուսաստանի բոլոր զորամասերը կենթարկվեն Անդրկովկասում Ռուսաստանի զորքերի խմբի հրամանատարությանը:

Տղվարչելից դուրս է բերվել 150 մարդ

Փետրվարի 3-ին Ռուսաստանի 5 ուղղաթիռներ մարդասիրական օգնություն են հասցրել վրացիների կողմից շրջափակված աբխազական Տղվարչել քաղաք: Նույն օրը բոլոր 5 ուղղաթիռները վերադարձել են Սոչի: Ինչպես «ԻՖ»-ին հաղորդեցին Ռուսաստանի արտակարգ իրավիճակների պետկոմիտեի Սոչիի օպերատիվ շտաբում, նախնական տվյալներով Տղվարչելից ուղղաթիռներով դուրս է բերվել 150 հիվանդ եւ վիրավոր:

Ռուսաստանը պատրաստ է համաձայնագրին

Ռուսաստանը պատրաստ է Ուկրաինայի հետ համաձայնագիր կնքել կրկնակի քաղաքացիության մասին, ՌԻԱ-ին հայտարարեց Ուկրաինայի հետ վարվող բանակցություններում Ռուսաստանի պետական պատվիրակության ղեկավար Յուրի Դուբինինը: Երկու երկրների օրենսդրությունները նախատեսում են նման հնարավորություն, նշեց նա: Դուբինինի կարծիքով, «դա իրական խնդիր է, որը հարկավոր է լուծել անհապաղ»: ■

Ասիա. Սար

Ղազախստանը եւ Իրանը կընդլայնեն առեւտրատնտեսական կապերը

Ղազախստանի փոխնախագահ Էրիկ Ասանբաեւը եւ Իրանի արտգործնախարար Ալի Աքբար Վելայաթին չորեքշաբթի երեկոյան Ալմա Աթայում քննարկել են տրանսպորտի, նավթի ու գազի օգտագործման, ինչպես նաեւ աղբյուրփոխանակման ռազմավարի կապերի ընդլայնման հարցերը: Մասնավորապես, հաղորդում է «ԻՖ»-ի թղթակիցը, նախատեսվում է մոտ ապագայում բացել Ալմա-Աթա-Թեհրան ուղիղ ավիագիծ: Քննարկվել են իրանցի մասնագետների կողմից Ակտաու, Բաուտինո, Երալիեւո քաղաքների կատույան ծովային նավամատույցների վերակառուցման հնարավորությունները: Համաձայնություն է ձեռք բերվել, որ մինչեւ ծովային նավամատույցների վերակառուցումն ու շահագործումը երկու երկրների միջեւ բեռնատարումը իրականացվելու է Թուրքմենստանի Կրասնովոդսկի նավահանգստով:

Կառավարական պատվիրակության կազմում Ալմա-Աթայի բանակցություններին մասնակցող իրանցի նավթի ու գազի մասնագետները հետաքրքրություն են դրսեւորել ղազախական նավթի նկատմամբ: Նրանց կարծիքով, այն հնարավոր կլիներ փոխադրել եւ շահույթով վաճառել: Բանակցություններում համաձայնություն է ձեռք բերվել, որ 1993 թ. իրանցի մասնագետները Ղազախստանում կառուցեն տեխնիկական յուղի գործարան:

Նույն օրը Իրանի արտգործնախարար հանդիպում է ունեցել իր ղազախ պաշտոնակցից Թոլեուբայ Սուլեյմանովի հետ: Այլ հարցերի թվում քննարկվել են Տաջիկստանում ռազմական հակամարտության կարգավորման հնարավորությունները: Կողմերը հավաստել են Տաջիկստանի ներքին գործերին չմիջամտելու իրենց դիրքորոշումը:

Թ. Սուլեյմանովը հայտնել է Տաջիկստանին մարդասիրական օգնության հատկացման մասին: Մասնավորապես, փետրվարի 2-ին Ղազախստանը պատերազմից ավերված այդ երկիր է առաքել 2 հազար տոննա ալյուր, 100 տոննա բրինձ, 50 տոննա շաքար եւ 1 միլիոն ռուբլու դեղորայք:

Ղազախստանի արտգործնախարարության ղեկավարն ընդգծել է, որ իր հանրապետությունն առայժմ մտադիր չէ զորք ուղարկել Տաջիկստան: ■

Ալեքսի 2-րդը ազում է սերբ ժողովրդի զոհերի համար: Մոսկվայի եւ համայն Ռուսիո պատրիարք Ալեքսի 2-ը սերբական ուղղափառ եկեղեցու պատրիարք Պավլեին հեռագիր է ղրկել, որում դատապարտել է զոհերն ու վանդալիզմը, «որին ենթարկվում է սերբ ժողովուրդը»: «Ռուսական ուղղափառ եկեղեցին հանդես է գալիս անմարդկային հակամարտության ավարտի օգտին եւ ազում է եղբայրական ժողովրդի զոհերի համար», նշված է հեռագրում: Ալեքսի 2-ը հավաստիացրել է սերբական եկեղեցուն, որ հավատակից եղբայրներն ու քույրերը միջազգային հանրությանը կոչ են անում նպաստել Հարավսլավիայում խաղաղության հաստատմանը:

«Պամյատ»-ի անդամի քրեական գործը: Մոսկվայում ավարտվել է «Պամյատ» ճակատի մի խումբ կողմնակիցների 1992 թ. հոկտեմբերի 13-ին «Մոսկովսկի կոմսոմոլեց» թերթի խմբագրություն կատարած ներխուժման գործի հետաքննությունը: Նրանցից մեկի՝ ներկայումս կալանքի տակ գտնվող Նիկոլայ Պեսկովի նկատմամբ գործ է հարուցվել քրեական օրենսգրքի 140-րդ եւ 193-րդ հոդվածների համաձայն, «ԻՖ»-ին հայտնեցին Մոսկվայի դատախազությունում: Մոտ ժամանակներս գործը պետք է քննվի դատարանում: Դեկտեմբերի 13-ին «Պամյատ» ճակատի կողմնակիցները խուժել էին գլխավոր խմբագրի աշխատասենյակը, վերջնագիր տվել եւ պահանջել փոխել նյութերի բնույթը: Դատախազությունը առանձին գործ է հարուցել «Պամյատ»-ի շարժի տեղակալ Վ. Պոպոֆենի նկատմամբ, որն այժմ փախուստի մեջ է: ■

Նոր Կարգեր

Ելքն ու մուտքը Ռուսաստան հեշտացվել է, բայց ոչ բոլորի համար

Ռուսաստանից ելքի ու մուտքի փաստաթղթերի ձեւակերպումը, կառավարության հունվարի 28-ի հրամանագրի համաձայն, դրվել է ՆԳՆ մարմինների վրա: Այդ մասին Մոսկվայում կայացած մամուլի ասուլիսում հայտարարել են Ռուսաստանի ԱԳՆ հյուպատոսական ծառայության ղեկավար Վասիլի Վինոգրադովը եւ ՆԳՆ ելքի եւ ձեւակերպման վարչության պետ Ռուդոլֆ Կուզնեցովը:

Կուզնեցովի խոսքերով, կառավարության հրամանագրում նշված է, որ միայն պետանվտանգության մարմինները կարող են արգելել քաղաքացիների ելքն այն դեպքում, երբ վերջինս պետական գաղտնիքի կրող է: Սակայն տվյալ քաղաքացու իրավունք է վերապահվում դատական կարգով չեղյալ հայտարարել անվտանգության մարմինների արգելքը:

Ռ. Կուզնեցովը հայտնեց նաեւ, որ Ռուսաստանի նոր արտասահմանյան անձնագրերում չեն լինի բույլտվության գրառումները, երկրի եւ նպատակի նշման անհրաժեշտությունը: Դրանից բացի, չեղյալ են հայտարարվում հրավերները: Այնուամենայնիվ հրավերը կարող են պահանջել այն երկրի դեսպանությունում, որ վիզայի համար դիմում են քաղաքացիները:

Վ. Վինոգրադովը նշել է, որ մի շարք երկրների հետ առանց վիզաների մեկնելու վերաբերյալ բանակցություններ են վարվում: «Ցավոք, շատ երկրներ չեն ուզում նման պայմանագրեր ստորագրել, եւ դրա համար նրանք ծանրակշիռ պատճառներ ունեն», նշել է Վինոգրադովը: ■

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635

Խմբագիր
ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ / 581841

Տնօրէն
ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ / 562863

Apple® Macintosh®
համակարգչային շարուածքը
«Ազգ» թերթի

Azg
armenian daily

Editor
H. AVEDIKIAN / phone: 521635

47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Թերթի ձեւավորման եւ տառատեսակների հեղինակ ՊԱՎԵԼ ՊԱԼԼԱՔՅԱՆ

ՀՀ նախարարների խորհրդին առընթեր «Պարբերական» հրատ. տպարան, Երեւան 23 Արշակունյաց 2 Գրանցման թիվ 65. Պատվեր 69149. Տպաքանակ 20 000. Պատվեր 1442 Ստորագրված է տպագրության՝ 4.2.1993

digitised by A.R.A.R.@